

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยแบ่งได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งได้ดังนี้
  - 1.1 ภูมิหลังของช่างพื้นบ้าน
  - 1.2 การถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลา
    - 1.2.1 ความเป็นมาของการถ่ายทอด
    - 1.2.2 กระบวนการถ่ายทอด
    - 1.2.3 ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด
    - 1.2.4 ปัญหาและอุปสรรค
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถาม
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์

1. แบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 1 นำเสนอผลการวิเคราะห์ภูมิหลังของช่างพื้นบ้าน

ภูมิหลังด้านต่าง ๆ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	2	50.00
หญิง	2	50.00
2. อายุ		
74 ปี	1	25.00
73 ปี	1	25.00
51 ปี	1	25.00
48 ปี	1	25.00
3.เชื้อชาติ,ศาสนา		
ไทย,พุทธ	4	100.00
4.ภูมิลำเนา		
จังหวัดสงขลา	4	100.00
5.สถานภาพ		
สมรส	2	50.00
โสด	1	25.00
หม้าย	1	25.00
6.สถานภาพครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	2	50.00
บุตร	2	50.00
7.จำนวนบุตร		
6 คน	1	25.00
5 คน	1	25.00
2 คน	1	25.00
ไม่มี	1	25.00

ตารางที่ 1 (ต่อ) นำเสนอผลการวิเคราะห์ภูมิหลังของช่างพื้นบ้าน

ภูมิหลังด้านต่าง ๆ	จำนวน	ร้อยละ
8.จำนวนสมาชิกในบ้านที่ทำกระเบื้อง		
2 คน	4	100.00
9.บรรพบุรุษที่มีการทำกระเบื้องดินเผา		
พ่อ แม่	2	50.00
พ่อ แม่ ตาย	2	50.00
10.ระดับการศึกษาสูงสุด		
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	4	100.00
11.อาชีพหลัก		
ทำกระเบื้อง	4	100.00
12.อาชีพรอง		
ทำสวนยาง	2	50.00
ทำสวนและประมง	2	50.00
13.ทำกระเบื้องดินเผาครั้งแรกเมื่ออายุ		
13 ปี	1	25.00
14 ปี	1	25.00
17 ปี	1	25.00
21 ปี	1	25.00
14.บุคคลแรกที่สอนทำกระเบื้อง		
พ่อ แม่	4	100.00
15.ประสบการณ์ในการทำกระเบื้องดินเผา		
57 ปี	1	25.00
52 ปี	1	25.00
38 ปี	1	25.00
34 ปี	1	25.00
16.มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ตลอดจนเป็นวิทยากร เผยแพร่การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา	4	100.00

การศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลา

1. ความเป็นมาของการถ่ายทอด

จากประวัติศาสตร์ที่ได้มีการเล่าขานสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ชุมชนท่านางหอมถือได้ว่าเป็นแหล่งทำกระเบื้องดินเผาของจังหวัดสงขลาที่มีการถ่ายทอดมาแต่ครั้งอดีตและปัจจุบันก็ยังคงอยู่ต่อไป เนื่องด้วยบริเวณชุมชนท่านางหอมมีดินเหนียวที่มีลักษณะและคุณสมบัติเหมาะแก่การทำกระเบื้องดินเผา ดังคำตอบต่อไปนี้

“ที่นี่มีดินเหนียวเป็นดินน้ำเค็ม ที่อื่นไม่มีลูกรับรองได้ ดินมันดีเหนียวไม่หยาบเผาแล้วอยู่ได้นาน”

อ้อม ทิพย์ไอสถ (สัมภาษณ์ 11 พฤษภาคม 2549)

“ดินมันเค็ม ลูกสังเกตแลรอบๆ ดินเลห้ทั้งเพ มันเหนียว เนื้อเนียน ไม่เหมือนดินน้ำจืด มันผุ่ย เป็อย่าง่าย”

กลิน แก้วประดับเพชร (สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2548)

“มันเป็นในดิน ที่นี่ดินมันเค็ม เนื้อก็เนียน เหนียวดี ที่จริงดินน้ำจืดก็ทำได้ แต่ดินมันจะเบาๆ ผ่าๆ เเผาแล้วไม่ทนเหมือนดินที่นี่”

ลออ ทิพย์ไอสถ (สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

“ดินจืดจะเป็นสีดอกบวบ เนื้อไม่เหนียวเผาแล้วสีไม่สวย ดินที่นี่ดีกว่าเป็นดินเหนียวน้ำเค็มเนื้อเนียนไม่มีขะ”

อมร นนทสาร (สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

ด้วยลักษณะและคุณสมบัติของดินที่มีความเป็นเฉพาะถิ่น คือ เป็นดินเหนียวน้ำเค็ม เนื้อเนียน แน่นและเหนียว จึงทำให้ชุมชนท่านางหอมปัจจุบันยังคงมีการถ่ายทอดเรียนรู้การทำกระเบื้องดินเผาของจังหวัดสงขลาสืบไป

สังคมของชุมชนท่านางหอม ซึ่งแวดล้อมไปด้วยการทำกระเบื้องดินเผาที่แทบทุกครัวเรือนทำเหมือนกันและจากการที่ถือกำเนิดในครอบครัวช่างทำกระเบื้องทำให้เป็นมูลเหตุและแรงจูงใจในการทำกระเบื้องดินเผา ดังคำตอบต่อไปนี้

“สมัยก่อนแถวบ้านลุงมีโรงเบ็องสามสี่โรง เห็นมาแต่เด็กๆเลย เห็นพ่อทำ แม่ทำ เราก็ทำ พอได้ 17 ปีลุงก็เริ่มนัดทำ ลุงสนใจด้วยเลยเป็นเร็ว ที่นี่เลยทำมาเรื่อย เมื่อก่อนเยอะให้ลูกคิดแล้วตั้งแต่เกาะยอเลียบไปทางเสาบสูงเห็นโรงเบ็องไกลลิบๆ”

อ้อม ทิพย์ไอสถ (สัมภาษณ์ 6 มกราคม 2548)

“ ลุงเห็นมาตั้งแต่เด็กๆ ตั้งแต่จำความได้ เมื่อก่อนชอบวิ่งเล่นตามโรงเบี๋อง เห็นทุกวันนี้ เมื่อก่อนเขาทำกระเบี๋องกันทั้งนั้น มีเป็นร้อยๆโรง”

กลั่น แก้วประดับเพชร (สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2548)

“ ป้าทำตั้งแต่จบป.4 บูน จำความได้เตี๋ยก็ทำเบี๋องอยู่แล้วที่บ้านทำกันทั้งนั้นปู้ก็ทำ ตอนนั้นป้าไม่ได้เรียนก็เลยหัดทำเบี๋องจนเท่าป่านนี้”

ละออ ทิพยโอสถ (สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2548)

“ ตอนที่ป้าทำครั้งแรกไม่ออกโรงเรียนที่ อายุ 11 ปีได้ ก็เลี้ยงน้องด้วยทำเบี๋องด้วย เมื่อก่อนที่บ้านปู้ทำ พ่อแกก็ทำ ป้านี้รุ่นที่ 3 แล้ว เขาทำเกือบทุกเรือน”

อมร นนทสาร (สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2548)

จากความใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมทางสังคมในชุมชนที่ได้เห็น ได้สัมผัส และคลุกคลีกับการทำกระเบี๋องดินเผา มาตั้งแต่เด็ก อีกทั้งการที่เกิดในครอบครัวช่าง เหล่านี้เป็นปัจจัยอันสำคัญที่มีผลต่อความต้องการในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบี๋องดินเผาในจังหวัดสงขลาให้สืบต่อไป

กระเบี๋องดินเผาจังหวัดสงขลาเป็นงานหัตถกรรมพื้นบ้านที่สามารถนำวัสดุที่มีในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์งานได้อย่างลงตัว ซึ่งถือเป็นตัวแทนสัญลักษณ์ของท้องถิ่น ที่มีคุณค่าและความสำคัญ และเป็นปัจจัยและแรงจูงใจในการถ่ายทอดการทำกระเบี๋องดินเผาในจังหวัดสงขลา ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ไม่คิดจะเลิกทำถ้าว่าดินยังมี เพราะอยู่ได้ก็เพราะเบี๋องนี้แหละเหมือนสมบัติที่เขาให้มา เสียตายไม่ยอมทิ้ง ทำจนทำไม่รอดนั้นแหละ ใครมาถามลูกก็บอกหมด ไม่รู้จะปิดไปทำไม อยากให้อยู่จนรุ่นลูกรุ่นหลาน”

อ้อม ทิพยโอสถ (สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ เบี๋องนี้มีมาแล้วไม่ต่ำแต่ร้อยปี ให้ลูกคิดแล้วลุงเห็นพ่อลุงทำ ถึงตอนนี้ลุงอายุเท่าไต่ 73 ปีแล้วไม่ใช่ชนิดๆ เป็นของโบราณ อยากให้ช่วยกันรักษา ลุงทำจนทำไม่รอด ปีที่แล้วเคลนิวิสมาสัมภาษณ์เขาส่งหนังสือมาให้ลุงด้วย มากันเรื่อยออกโทรทัศน์หลายครั้งแล้ว ลุงว่าตีคนได้รู้จักบ้าง ได้บอกต่อกันเรื่อยๆ”

กลั่น แก้วประดับเพชร (สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“อยากให้อยู่นานๆ ลูก ป้าไม่คิดจะหยุด ปีไหนเขาสั่งมามากก็ตีปีไหนไม่มีเขาก็หยุด ทำเดี๋ยวนี้มีคนมาถาม มาแลกเปลี่ยน เขาว่าเขาไปทำรายงานบ้าง ทำหนังสือออกโทรทัศน์ตามประสา เขา ป้าไม่หวังก็ว่าดีเหมือนกัน”

ละออ ทิพยโสด (สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ มีคนมาถามเรื่อย พวกอาจารย์ เด็กนักเรียนมอทักษิณ มากันเยอะ ป้าบอกหมด ทำให้ดูบ้างเขาลองทำบ้าง ไม่เคยปิด ใครอยากรู้อะไรถามเลย อยากให้อยู่นานๆ ถ้าน้ำยังทำรอดก็อยากทำไปเรื่อยๆ ตอนนีเก็บหนังสือบ้าง แล้วก็ซีดีที่เขาส่งมาให้แล”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

กระเบื้องดินเผาเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่นและเป็นมรดกทางสังคมที่ได้รับการสืบทอดต่อกันมา นับได้ว่าเป็นที่มาของการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาให้คงอยู่ต่อไป

การเกิดและเติบโตในสภาพแวดล้อมที่มีการทำกระเบื้องดินเผาและการได้รับการยอมรับจากครอบครัวและสังคม การมีอาชีพที่สามารถเลี้ยงครอบครัวได้เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผา ดังคำตอบต่อไปนี้

“ รู้สึกว่าภูมิใจ ได้กินได้จ่ายเพราะเบื่องนี้แหละ ครอบครัวไม่เดือดร้อน ปีไหนก็ได้ไม่มาก พอเอาตัวรอดถึงคนบ้านเราจ้างงานทำด้วย คนแก่ๆที่นี้เขามาทำเบื่องกับลุงหลายคน ดึกว่าให้เขาอยู่บ้านเปล่าๆ”

อ้อม ทิพยโสด (สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ ภูมิใจก็ภูมิใจ คนมาดูกันมากกว่าแต่ก่อน ออกวิทยุบ้าง โทรทัศน์บ้าง รู้จักกันเยอะขึ้น บางปีทำไม่ทัน แต่ปีนี้เจียบ ได้ไม่มากพออยู่ได้ ต้องจ่ายกันประหยัด ปีนหน้าค่อยว่ากันอีก”

กลืน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ ภูมิใจในอาชีพนี้ ดึกว่าทำอย่างอื่น รายได้ก็ไม่ใช่ว่ามาก พอเลี้ยงตัวเลี้ยงที่บ้านได้ แต่เป็นความภูมิใจด้วย อยากให้อยู่นานๆ เพราะว่าไม่มีใครทำแล้ว”

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“รู้สึกภูมิใจกับอาชีพที่ทำอยู่ ได้เลี้ยงลูก เลี้ยงครอบครัวให้พอกินพอใช้ ลูกก็ได้เรียนหนังสือทั้งสองคน”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

ความรู้สึกภาคภูมิใจในงานที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และการที่ครอบครัวมีรายได้ใช้จ่ายอย่างพอเพียง ปัจจัยเหล่านี้เป็นมูลเหตุให้เกิดการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

2. กระบวนการถ่ายทอดภูมิ

2.1 วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอด

การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ได้เน้นให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะและความสามารถ และด้านเจตคติ เพื่อเป็นฐานในการทำกระเบื้องดินเผาของจังหวัดสงขลาต่อไป

2.1.1 ด้านความรู้ความเข้าใจ

1) ความรู้ความเข้าใจลักษณะและคุณสมบัติของดิน ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ดินน้ำจืดทำได้เหมือนกัน แต่เบื้องมันจะเกรียม ดินที่นี้ดีกว่า เป็นดินน้ำเค็มเหนียว เนื้อเนียน เผาแล้วอยู่ได้นาน”

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 11 พฤษภาคม 2549)

“ ต้องใช้ดินน้ำเค็มโดยตรง เพราะถ้าไม่เค็มมันหักหัวไม่อยู่ มันไม่ยึด ไม่เหนียว ดินจืดมันร่วง บางที่ต้องใส่เกลือก็มี อย่างที่ปัตตานีของเขาเป็นดินน้ำจืดมันหักหัวไม่อยู่ถึงไม่ทนด้วย”

กลั่น แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 10 พฤษภาคม 2549)

“ ต้องเป็นดินเหนียวน้ำเค็ม ดินน้ำจืดเนื้อมันฟูๆ เบาๆ ไม่ทน เผาแล้วถูกฝนอยู่ได้ไม่นานก็เปื่อย”

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

“ ดินเหนียวที่นี้มีทั้งดินขาวและดินดำ ใช้ได้ทั้งสองสี ชิมดูจะเค็ม เนื้อมันเหนียวอย่างแรง ฮวนกับเครื่องไม้โซ่อก ต้องใช้คนฮวนอย่างเดียว”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

2) รู้และเข้าใจวิธีการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำ เช่น การเลือกใช้ซี้เก่ากลบในการโรยแม่พิมพ์ ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ซี้เก่าอันใช้แล้วมันคัน เขาเบื้องไม่ออก ซี้เก่ากลบดีที่สุดแล้ว”

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 11 พฤษภาคม 2549)

“ เครื่องนวดดินลุงเคยลองเอามาใช้ นวดไม่ออกดินมันเหนียวเกิน ต้องนวดเอง”

กลั่น แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 10 พฤษภาคม 2549)

“ ซี้เก่ากลบออกง่าย ไม่ติดพิมพ์”

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

“ ใช้เตาไฟฟ้าไม่ได้เผาแล้วมันแตก ต้องใช้เตาที่เราทำเองดีกว่าเพื่อนแล้ว”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

3) รู้และเข้าใจเทคนิคการทำแผ่นกระเบื้อง การตากแห้ง การปั้นแต่ง

3.1) การทำแผ่นกระเบื้อง ดังคำตอบต่อไปนี้

" ทำแผ่นเบื่องถ้าไม่ชำนาญเขาไม่ออก ต้องกดแล้วก็ขยับนิดนึง แล้วถ้ามันลุ่มให้ถมให้เสมอ"

ช่อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2549)

" ทำแผ่นมันไม่ยากลูกแต่ทำใหม่เขาไม่ออกก่อน ต้องทำกันหลายวัน เหยียบให้แน่น ให้เสมอ เขาค้นนูมาตัด มีอกคแล้วก็เลื่อนตัวก็ออกเอง"

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2548)

" ต้องเหยียบให้แน่น ให้เสมอกัน เบื่องมันถึงจะออกมาสวย "

ละอ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2549)

" แล้วมันง่าย เหยียบสองสามทีก็ออก แต่ถ้าคนไม่เป็นไม่เคยทำเขาไม่ออกแน่นอน ต้องเหยียบให้แน่น"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

3.2) การตากแห้งต้องตากให้พอดี และเลือกช่วงเวลาการตาก ดังคำตอบต่อไปนี้

" ต้องตากหัวเช้า ตากตอนอื่นมันร้อน เราร้อน เบื่องก็ร้อนเกินไม่ตี มันแห้ง ตากไว้ซัก สามชั่วโมง ระวังอย่าให้ถูกฝนเบื่องจะเสียเลย ต้องทำอื่น"

ช่อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2548)

" เบื่องนี้เราต้องตากหัวเช้าลูก ตากให้พอหมาด ไม่ต้องมาก อย่าให้ถูกฝน ไม่งั้นเผาแล้วมันไวเปื่อย"

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2548)

" ตากเบื่องป่าตากตอนหัวเช้าราว 8โมงได้ ตากไว้2ถึง3ชั่วโมง อย่าให้แห้งเกินเดี๋ยวลีเบื่องไม่ได้"

ละอ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2549)

" เวลาตากเบื่องต้องตากตอนหัวเช้า ตากไว้ซัก 3 ชั่วโมง ตากมากดินมันแห้งตีไม่ได้ เปียกเกินก็ตีไม่ได้"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2548)

3.3) การตกแต่งแผ่นกระเบื้องพบว่ามีเทคนิค ดังคำตอบต่อไปนี้

"เวลาตากเบื่องเราต้องพับหัวไปด้วยถ้าเรามาพับทีหลังพับไม่ได้เบื่องมันแห้งพับไม่อยู่"

ช่อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2548)

"ต้องตีเบื่องตอนหมาดๆ อย่าให้แห้งเกินไม้จันทน์ไม้ได้ ไม้ไม่เสมอ"

กลิ่น แก้วประดับเพชร (สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2548)

" ป่าตีเบื่องที่ละ5แผ่นเราเรียกเบื่อง 1มือ ต้องตีตอนเบื่องมันแห้งพอดีถ้าเปียกตีไม่ได้เบื่องมันติดไม้ ถ้าแห้งมันแตกไม่เสมอ"

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2549)

" ตีเบื่องต้องตีข้างบน แล้วก็ข้างๆให้เรียบเสมอกัน"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2548)

3.4) รู้และเข้าใจกระบวนการเผากระเบื้อง ดังคำตอบต่อไปนี้

"เผาเบื่องมันอยู่ที่การใส่ไฟถ้าใส่ไฟล่างไม่ยากเท่าไหนใครก็ใส่ได้แต่ไฟบนยากสักนิดต้องใส่ให้พอดี ถ้าไฟน้อยเบื่องจะเซว่า ไม่สวย"

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2548)

"เวลาเผาเราต้องใส่ไฟเรื่อยๆอย่าใส่ไฟมากเกินไปมันเบื่องจะบิด ไฟต้องดูตลอดเวลาละไม่ได้ต้องผลัดกันแล"

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2549)

"ของเราเผาแบบหนึ่งต้องๆสุกจากข้างบนทีละนิด ประมาณ 20 วัน แล้วต้องรอให้เย็นอีก 20 วัน ถึงจะเอาออกมาใช้ได้"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2548)

4) ความรู้และความเข้าใจในประวัติความเป็นมา และพิธีกรรมหรือความเชื่อ ดังคำตอบต่อไปนี้

"พ่อลุงเล่าให้ฟังว่าเบื่องนี้มาจากคนจีนทำมาตลอดตั้งแต่เกาะยอจนถึงบ้านลุง เขาปิดมิดหมดไม่ให้คนไทยแล ทีหลังแอบแลถึงลองทำเลยทำกันมาเรื่อยแต่ว่าคนบ้านเรา ไหว้เตาลุง ไหว้ทุกปี ปีละ 2 ครั้ง ไหว้แล้วเบื่องจะได้ไม่บิด ไม่เซว่า อีกอย่างเขาก็เหมือนครูเรา ไหว้ก็ไหว้แบบจีน ตั้งไก่บ้าง หัวหมูบ้าง ตั้งไว้น้ำเตา จุดธูปจุดเทียน กาศให้เบื่องดีๆ"

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2548)

"พวกจีนเข้ามาทำก่อนเขาจ้างคนจีนเผาไม่เอาคนไทย พอทีหลังลูกจ้างย้ายหมด เขาเลยจ้างคนไทยที่นี้ก็เลยทำเป็น ที่บ้านลูกไหว้ทุกปีขาดไม่ได้ ต้องไหว้ลูก ไหว้แบบจีน เพราะว่าเขาให้วิชาเรามา ทำแล้วสบายใจ"

กลิ่น แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 24 พฤษภาคม 2549)

" เตี่ยเล่าให้ฟังว่ามาแต่คนจีน ป้าก็ไม่ค่อยรู้มากเขาก็เล่าต่อกันมา ต้องเช่นไร้ทำของไร้เขาต้องทำแบบจีน มีหมี่มัด หัวหมู ป้าทำมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยไหนแล้ว ทำแล้วจะสบายใจ"

ลลช ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2549)

" เบื้องนี้ได้มาจากคนจีน น้าก็ฟังพ่อเล่ามาอีกที เขามาทำนานแล้วทีหลังย้ายออกไปหมด ต้องไร้ลูก ยังไงก็ต้องไร้ทุกปี ปีละหนสองหนไม่ขาดเพราะว่าได้อยู่ได้กินกับเบื่องนี้แหละลูก ไร้แบบจีน เขาให้มาแล้ว มีหัวหมู กับข้าวของหวานของคาวพร้อม จุดธูปจุดเทียนตามประสา"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2548)

2.1.2 ด้านทักษะความสามารถ

1) การเลือกดินและการเตรียมดิน ดังคำตอบต่อไปนี้

" ถ้าเป็นดินนี้ไม่ต้องเลือกมากใช้ได้ทั้งเพ แต่ต้องขุดหน้าดินออกก่อนสัก 40 เซนติเมตร นอกนั้นใช้ได้หมด เหนื่อยลูกตอนขุดดินมาใช้ในโรงเบื่อง มันหนัก เมื่อก่อนลงทำเองหมด ตอนนี้ง้างเข้าขุด ขวนดินก็ให้ลูกทำ ขวนให้เนียน คลุมผ้าไว้ อย่าให้แห้ง ต้องใช้ได้เป็นปี"

ช้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2548)

" ดินที่นี้ใช้ได้หมด ขุดหน้าดินออกสักสองตาจอบ เพราะดินข้างบนปนทราย แล้วก็ขุดดินตั้งไว้ ขนไปในโรงเบื่อง ขวนให้เนียนเท่ากัน เอาผ้าคลุมไว้อย่าให้แห้ง"

กลีน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2549)

" ขนดินแล้วก็ต้องเตรียมดินเหนื่อยกว่าเพื่อน ทั้งร้อน ทั้งหนัก ต้องทำเองหมด แต่ต้องจ้างไม้ไว้ ป้าอายุมากแล้ว ดินเรารู้ยอยู่แล้วว่าใช้ได้ไม่ได้ ขุดหน้าดินออกก่อน ขนใส่รถแล้วก็ไปไว้ในโรงเบื่อง แล้วก็ขวนให้เนียน"

ลลช ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 16 ตุลาคม 2549)

"ดินแล้วนี้ใช้ได้หมด ไม่ต้องเลือก แต่ต้องเอาหน้าดินออกก่อน การเตรียมดินขุดแล้วก็ขนเข้าไปไว้ในโรงเบื่องเลย เอามาเหยียบๆตัดให้เป็นลูกคลุมผ้าไว้"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2548)

2) การใช้วัสดุและอุปกรณ์ ดังคำตอบต่อไปนี้

" อุปกรณ์ทำไม่ยากลูก ทำ 2-3 วันก็เป็น ส่วนมากลงทำเองมากกว่ามันถนัดมือดี"

ช้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2548)

"อุปกรณ์มีไม่มาก แล้วก็ใช้ไม่ยากทำอยากกว่า"

กลีน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 24 กรกฎาคม 2548)

“ป้าว่าเราต้องรู้แล้วก็ใช้ให้เป็น แต่ทำเบื่องยากกว่ามาก พวกอุปกรณ์พวกนี้ก็มีเหมือนกันอยู่แล้วใช้ไม่กี่วันก็เป็น”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 17 ตุลาคม 2548)

3) การทำแผ่น การตาก และการตกแต่ง ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ทำเบื่องสำคัญต้องเหยียบให้แน่น ให้เสมอกัน พอได้แล้วเราก็ตากหัวเข้า อย่ารอให้เที่ยงมันร้อนเกิน เบื่องจะแข็งเร็วดีไม่ได้”

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 15 ตุลาคม 2548)

“ตอนนี้ลุงไม่ได้เหยียบแล้วให้ลูกมันทำ ลุงคอยบอก ทำไม่ยากถ้าได้ถ้าได้หัดสัก 2-3 วันก็เป็น ต้องโรยเกลือถ้าไม่โรยเอาไม่ออก ถ้าไม่ชำนาญก็เอาไม่ออกเหมือนกัน เวลาเรตากเบื่องก็ต้องตากตอนเช้าให้เบื่องพองมาตุๆแล้วหักหัวไปด้วย พอตากได้สามชั่วโมงคอยเอาไปตีให้เสมอกัน”

กลิ่น แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2548)

“ทำเบื่องต้องก้มขึ้นก้มลง เหนื่อยลูก สำคัญว่าต้องตีให้เสมอกันตี 3 หน ช้ายน ขวาน แล้วก็ตรงกลาง เอาค้อนมาปาดดินที่เหลือออก แล้วเอาเบื่องออกจากพิมพ์ คนไม่เคยทำทำไม่ได้หรอก ตอนที่ป้าหัดทำตอนแรกหลายวันกว่าจะออกทีเดียว วันหนึ่งทำได้สี่ห้าร้อยแผ่นได้”

ลออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

“ต้องเหยียบให้แน่น ถ้าไม่ชำนาญดินมันติดกัน แล้วเอาเบื่องไม่ออก ป้าทำอยู่หลายวันกันกว่าจะออก มันมีวิธีของมันเอามือกดแล้วก็ขยับนิดหนึ่งก็ออกแล้ว ต้องลองทำ ถ้าพูดแบบนี้แล้วว่าง่ายพอทำจริงๆเอาไม่ออก เวลาตากเบื่องต้องตากตอนเช้า ตากพลางหักไปหัวพลาง ตากไว้ซักราว 3 ชั่วโมง.แล้วก็เก็บมาตีให้เสมอกัน

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 10 พฤษภาคม 2548)

4) การเผา ดังคำตอบต่อไปนี้

“เผากระเบื่องนี้ลุงหัดไม่นานหรอกลุงก็ทำเป็นหมด ทั้งเผาทั้งก่อเตา พอลุงสอนตอนนี้มีคนก่อเตาเป็นอยู่ 2 คนคือลุงกับกลิ่นลูกมันทำไม่เป็นมันยาก ถ้าลุงเป็นอะไรไปก็ไม่มีใครทำเป็น ที่นี้เผาานที่อื่นเขาไม่ก็วันก็ใช้ได้แล้วแต่ของเราเผารวมๆแล้วเดือนกว่า เผาไฟอ่อนประมาณ 10 วัน ไฟกล้าประมาณ 10 วัน แล้วพักให้เย็นอีก 20 วัน ถึงจะเอาออกได้ ต้องดูไฟให้ดี ถ้าไฟไหม้เบื่องมันจะติด ไฟไฟให้พอดี ถ้าควันแดงนี่คือเบื่องสุกดีแล้ว”

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 11 พฤษภาคม 2549)

“ เผาเบื่องนี้สำคัญที่เราเผารวมๆแล้วเดือนกว่า ลุงคิดแลเผา 20 วัน ไว้ให้เย็นอีก 20 วัน ถึงจะเอาออกมาได้ ต้องค่อยๆใส่ไฟ ของเรามันลูกมาแต่บนเหมือนกับกริ่งนั่นแหละ ค่อยๆ

สูง ที่ตามีเขาใส่ไฟกล้าแล้วก็ใส่หลายทาง เบื้องเขาเสียมากแล้วก็ไวเปื่อย"

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 10 พฤษภาคม 2549)

"ต้องลองสักเตาสองเตาถึงจะเผาได้แต่ที่เราเผาคนเดียวไม่ได้ต้องพลัดกันเผา เพราะเราต้องเผาทั้งวันทั้งคืนจะไม่ได้ อย่างไฟล่างเราใส่อ่อนๆได้ บางทีลมบ้างไม่เป็นไร แต่ไฟบนต้องใส่ไฟให้พอดี ไม่อย่างนั้นเบื้องจะเศร้าและบิด บางทีเผาก็เสียมากเหมือนกัน"

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

"ป้าจ้างเขาเผา คนที่เผาเขาทำเป็นประจำอยู่แล้ว เราเผาคนเดียวไม่ได้เพราะเราต้องดูทั้งวันทั้งคืนต้องพลัดกัน ไฟต้องใส่ให้พอดี ถ้าไฟมากเปลือกไม้พิน แล้วก็ทำให้เบื้องมันเศร้าด้วย"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 12 พฤษภาคม 2549)

2.1.3 ด้านทัศนคติที่ควรมีต่อวิชาชีพ ดังคำตอบต่อไปนี้

" ทำกระบื้องมันเหน้อย ลำบากกว่าจะได้สักแผ่น ลุงบอกลูกบอกหลานแต่บางที่ไม่ต้องบอกเขาก็รู้ ถึงลูกที่มันทำอยู่กับบอกให้อวดตน อย่าท้อ อย่างน้อยเราก็ได้เป็นวิชาทำมาหากินของเราได้ "

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

" เมื่อก่อนคิดว่าใครๆเขาก็ทำเบื้องคนที่นี่ทำกันหมด ลุงก็คิดว่าจะทำเบื้องนี้แหละ เลี้ยงตัว วิชาดีที่มรมันชอบ ก็เลยได้ช่วยลุงอีกแรง ถึงลูกคนอื่นเขาไม่ชอบเขาว่าทำงานอื่นดีกว่า ลุงก็ไม่ขัด เพราะบอกลูกว่าทำเบื้องมันไม่รวย พออยู่ได้ แต่เราบายใจ เหนื่อยก็บายใจว่าพอมีพอกินเหมือนคนอื่นเขา"

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

" ป้าไม่ได้เรียนหนังสือ พี่น้องทุกคนเขาได้เรียนกันหมด ทำงานดีๆกันทั้งนั้น ตอนนั้นป้าชอบทางนี้ ชอบทำเบื้อง ตอนนั้นก็ภูมิใจ ไม่คิดอะไรมาก"

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

" เมื่อก่อนไม่ได้คิดอะไรมากเห็นพ่อแม่ทำเราก็ทำเหมือนเขา แล้วเราก็เห็นเขาทำกันเกือบทุกบ้าน น้ำก็ทำอยู่ตลอด เราทำแล้วเราเลี้ยงลูกได้ ก็บายใจแล้ว ถึงเดี๋ยวนี้มีคนมาแลกกันมาก ถึงมาบอกว่าอย่าเลิกเลยเขาเสียตายของโบรำโราณ เราก็ภูมิใจเหมือนกัน"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและความสามารถและทัศนคติที่มีต่อการทำกระบื้องดินเผาเหล่านี้เป็นองค์ประกอบอันสำคัญในกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้และ

เข้าใจในขั้นตอนการทำกระเบื้องดินเผา มีทักษะและสามารถทำกระเบื้องดินเผาได้ อีกทั้งมีความรู้สีกฎาคมุขใจเห็นคุณค่าในวิชาอาชีพที่ได้รับการถ่ายทอดมาแต่ครั้งบรรพบุรุษ

2.2 รูปแบบการเรียนรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้

2.2.1 รูปแบบการเรียนรู้

การทำกระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีการถ่ายทอด เรียนรู้โดยอาศัยจากประสบการณ์และการฝึกฝน

ดังคำตอบต่อไปนี้

“ พ่อลุงแม่ลุงเขาทำกันทั้งนั้น ลุงชอบอยู่แล้วเลยหัดทำ แรกๆเขาก็สอนเราบ้างอะไรที่ยากๆ เขาก็บอกบางทีก็ทำให้ดูแล้วก็ให้เราหัดตรงนั้นเลย อย่างก่อเตาตามที่ลุงบอกต้องสอนกันแบบตัวต่อตัว พ่อเขาทำให้ดูแล้วให้เราทำตามเลยไม่เงินไม่เป็นมันก้ออยาก ตอนนี้มีคนก้อเป็นแค่สองคน ถ้าเป็นอะไรไปก็ไม่มีใครก้อได้ต้องหยุดทำเบื่องไปเลย ถึงเคยไปแลเขาทำเบื่องที่ช่างทองกัน เป็นเบื่องเคือบหนากว่า แล้วก็ทำกับเครื่องจักร เขาเชิญลุงไปดูแล้วให้เครื่องนวดมาด้วยแต่ตอนนี้พังแล้วเพราะว่านวดดินของเราไม่ได้มันไม่ออก “

อ้อม ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ เมื่อก่อนลุงไม่มีเตาเอง เลยไปเป็นลูกจ้างอยู่ 11 ปี ได้ ทำอยู่หลายเจ้าแก่ ทำจนลุงชำนาญ พอมีเบี้ยเก็บลุงก็มาตั้งโรงเบื่องแรกปี2514 แต่ว่าพ่อแม่ลุงเขาทำมาก่อนมาก เด็กลุงไปวิ่งเล่นที่โรงเบื่องประจำ ลุงว่าเบื่องนี้รวมๆแล้วชักร้อยกว่าปีได้ “

กลิ่น แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์11 ธันวาคม 2549)

“ พอจบป.4 ปากก็หัดทำเลย หัดทำเองเพราะป่าเห็นประจำ ปั้นเตี้ยก็ทำเลย มีเหมือนกันที่เตี้ยจะสอนเราอะไรที่ยากๆเขาก็คอยบอกหรือไม่เตี้ยก็ทำเสียเอง เหมือนกับเผาเบื่องตอนแรกเตี้ยให้ป่าหัดสังเกตแลไฟ แลเตาก่อน พอทีหลังเราก็เผาเองตอนนี้ป่าทำเป็นหมดแล้ว ยกเว้นก่อเตาไม่เป็นง่าย มันยากเกินต้องให้เตี้ยก้อเอง แต่ว่าเตาหนึ่งใช้ได้เป็นสิบปี อีกนานกว่าเตี้ยจะก้อใหม่”

ละออ ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ ส่วนมากแล้วน้ำหัดทำเองมากกว่า เพราะว่าเราเห็นอยู่ทุกวันอย่างเหยียบเบื่องชัก 3 วันเป็นแต่ถ้าให้เป็นหมดแล้วก็ทำชำนาญน้ำไม่แน่กัน ชักปีสองปีได้แหละ แต่ว่าปากก่อเตาไม่เป็นอยู่อย่างเตี้ยเราไม่ค่อยสนใจจะหัดกัน เพราะว่ามันเป็นงานคนชาย”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ช่างพื้นบ้านเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำจริงภายใต้สิ่งแวดล้อมและการทำงานที่มีอยู่ในชีวิตประจำวัน การฝึกฝนด้วยตนเองจากการทดลอง สังเกต การฝึกจากผู้รู้ผู้

ชำนาญโดยการไปอยู่เป็นลูกจ้าง และการเรียนรู้ที่เกิดจากการได้ไปศึกษา ดูงานการทำงานกระเบื้องดินเผาของที่อื่นจนเกิดการแลกเปลี่ยน ถ่ายโอนความรู้ นับได้ว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่เกิดจากการสังสรรค์ประสบการณ์จนกลายเป็นความชำนาญสามารถสืบสานงานช่างกระเบื้องให้คงอยู่ต่อไป

2.2.2 วิธีการถ่ายทอดความรู้ ดังคำตอบต่อไปนี้

"ลุงบอกลุงสอนหมด ไม่ปิดบัง ใครมาก็ทำให้ดู พาไปดูดินที่จะทำ บางคนเขาสนใจ มาลองทำตั้งเป็นเดือนๆก็มี มีทั้งเด็ก เล็กแล้วก็เด็กโต มาไม่เคยขาด ขนาดฝรั่งยังมาทำแต่ลุงจำไม่ได้ว่าว่าเขาจะไปประเทศไหนรู้แต่ว่ามันชนหลบบ้านด้วย ปีแล้วก่อนออกรายการทุ่งแสงตะวัน เขาเอาเด็กที่นี้ไปออกลุงด้วย ที่นี้ประเทศไทยก็ออกพอที่หลังเขาเลยส่งเทปมาให้ลุงก็ได้แลแต่ตอนนี้แลไม่ได้แล้วมันขึ้นรา เสียตาย บางแห่งเขาก็ทำเป็นหนังสือส่งมาให้ก็มี"

อ้อม ทิพย์โอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

"ลุงบอก ลุงสอน เขา แต่ลุงลุงส่วนมากเขาหัดเอง เพราะเขาเห็นทุกวันเขาทำได้อยู่แล้ว แต่ถ้าตรงไหนยากลุงก็คอยบอก แนะนำทำยังไง ตอนนี่ลุงปล่อยมือให้เขาทำมากกว่า ไม่ต้องดูเหมือนเมื่อก่อน ถึงตอนนี้มีคนมาแลมาก เขาสนใจกันมากกว่าเมื่อก่อนมาไม่ขาด ลงหนังสือบ้าง ออกวิทยุ โทรทัศน์ก็มี ลุงก็ให้ความร่วมมือกับเขาตลอด ไม่ปิดบัง เพราะว่าลุงอยู่ได้ไม่นานแล้วแต่ว่าอยากให้เบื่องมันอยู่นานๆ"

กลิ่น แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

"ส่วนมากเวลาเขามาแลกันป่าให้เตี้ยพูดมากกว่า แต่บางทีป่าก็ต้องบอก วันไหนเตี้ยเขาไม่อยู่ ป่าก็บอกเท่าที่รู้ ก็ทำให้เขาดูกัน ให้เขาลองหัดทำบ้าง ถ้าเขาอยากทำ บางคนสนใจ ชอบ หัดทำแล้วก็บอกว่าง่ายๆ แต่ทำยาก มากันมากลูก ปีๆหนึ่ง ทั้งเด็กนักเรียน เด็กมศ. เด็กวศ. อาจารย์ก็มากันทุกปี"

ละอ อธิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

"เมื่อก่อนน้ำไม่ค่อยกล้าพูด อายเขา แต่เดี๋ยวนี้คนมากันประจำน้ำเลยชิน ใครถามอะไรก็บอก เขาอยากทำให้ดูก็ทำ เพราะเราทำอยู่แล้ว เขามาสัมภาษณ์กันเรื่อย บางที่เขาพามาดูเราทำ ให้เด็กทำ เด็กบางคนเขาสนใจถามนั่นถามนี่ ถ่ายรูปก็มี "

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ช่างพื้นบ้านได้ถ่ายทอดการทำงานกระเบื้องดินเผาด้วยวิธีการที่เป็นไปโดยธรรมชาติ เป็นการสืบทอดความรู้ภายในชุมชน โดยผ่านการบอกเล่า อธิบาย แนะนำ ทำให้ดู และมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีส่วนในการถ่ายทอดองค์ความรู้ กระบวนการเหล่านี้ได้หล่อหลอมผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง

2.3 ขั้นตอนการถ่ายทอด

การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลามีขั้นตอนการทำที่สืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ได้แก่ ความพร้อมในการถ่ายทอด การดำเนินการถ่ายทอด เทคนิคการถ่ายทอด และการประเมินผลการถ่ายทอด

2.3.1 ความพร้อมในการถ่ายทอด

1) ด้านผู้สอน ดังคำตอบต่อไปนี้

“ใครมาลุงพร้อมอยู่แล้ว ไม่ต้องเตรียมอะไรมาก อยากรู้ อยากรู้มาลุงบอกลุงสอนหมด ไม่ปิดบัง จะมาทำ มาหัดเป็นเดือนก็ได้ ไม่ขัดข้อง ”

อ้อม ทิพย์โฮสธ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“คนที่เขามาแล เขามาเลย น้อยที่จะบอกล่วงหน้าเพราะเขารู้ว่าเขาทำช่วงไหน ช่วงไหนหยุด มาตอนไหนลุงก็บอกตอนนั้นแหละถ้าลุงอยู่ ถึงลุงไม่อยู่ลุงลุงมันก็อยู่มั่นกับบอกเขาได้ ทำให้เขาแลได้”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ป่าทำให้ดู แล้วยกับบอก แนะนำว่าเขายากรู้ ตามมาเลยป่าบอกหมด เขอยากรู้ทำให้แลป่าก็ทำ ป่าก็อยากให้คนรู้จักเบื้องมากๆ เสียตายถึงเราไม่อยู่แต่ว่าคนยังรู้จักเบื้องเราอยู่บ้างก็ยังดี”

ละอ อธิพัชโฮสธ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ไม่ค่อยได้เตรียมอะไรมากส่วนมากเขามาแลเลย แต่เขายากรู้ อยากรู้ทำให้แลน้ำก็ทำให้หมด บางทีเขามาเราก็ทำของเราอยู่แล”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

2) ด้านผู้เรียน ดังคำตอบต่อไปนี้

“ถ้าเด็กที่มาทำมันสนใจก็ดี เพราะเด็กมันไม่เหมือนกัน บางคนลุงแลว่าชอบไม่ชอบ บางคนไม่ต้องบอกมันอยากทำก็ทำเลย มาทำเป็นเดือนๆก็มี ลุงก็ไม่รังเกียจให้เด็กเขาสนใจ ลุงก็บอก ก็สอนเขาอยู่แล”

อ้อม ทิพย์โฮสธ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ส่วนมากที่มาทำ มาแล เป็นเด็กนักเรียนเสียมาก พวกอบต. พยาบาล เด็กคน. ก็ มี มาหัดทำ มาแลกันบ่อย ลุงก็บอก เด็กที่เขาสนใจเราก็ชอบ บางคนถามมาก แต่ลุงก็บอกนะ ทำให้ดูหมด เพราะตอนนี้ยังทำรออยู่ ทำไม่รอดก็ค่อยว่ากันอีก”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ถ้าเขามาก็มาเลย ครูพามาดู ทั้งเด็กเล็กเด็กโต ถ้าเด็กเขาสนใจ เราก็อยากจะบอก
อยากบอก อยากสอน ใครจะมาที่ครั้งก็ได้ไปสอนให้หมด ”

ละออ ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ เด็กใหญ่เขาจะสนใจดี ขอบถาม ส่วนมากเขาก็หัดทำกัน น้ำก็บอบ้าง ทำให้แล
บ้าง เด็กเล็กก็มี แต่ว่าเขาหูกตามประสาเขา แต่บางคนก็สนใจดีเหมือนกัน”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

3) ด้านสถานที่ในการถ่ายทอด ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ส่วนมากลุงให้ทำที่นี่เลยเพราะเขามากันที่นี่มากกว่า สะดวกทั้งเด็กแล้วก็ลุงด้วย
ของทุกอย่างก็มีอยู่แล้ว ครูที่พาไม่ต้องเตรียมอะไรมาก ทำให้เขาดูได้เลย”

อ้อม ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ ลุงก็ใช้โรงเบี้องนี้แหละ เพราะว่าเขามาที่นี่กันเลยไม่ต้องไปทำที่อื่น มันสะดวกกับ
ลุง เพราะว่าลุงก็แก่แล้ว แต่ว่าถ้าเขาให้ไปสอนที่ไหนลุงก็ไปให้ได้”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ส่วนมากสอนที่โรงเบี้อง ออกข้างนอกก็ตอนพาไปดูดิน โรงเบี้องนี้แหละดีแล้ว ของ
ทุกอย่างมันพร้อมอยู่แล้วหัดทำได้เลย”

ละออ ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ ที่โรงเบี้องดีอยู่แล้ว เพราะน้ำก็ทำอยู่ที่นี่ ของทุกอย่างก็มีอยู่แล้ว”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

4) ด้านการให้ความรู้ ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ลุงก็บอกทุกขั้นตอนว่าทำยังไง ดินต้องพาไปดูว่าตรงไหนใช้ได้ ดินแบบไหนเอามา
ทำเบี้องได้บ้าง”

อ้อม ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ ลุงก็บอก ก็สอนเขา ทุกอย่างที่เขาอยากจะรู้เพราะว่าเราไม่รู้จะปิดบังไปทำอะไร”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ คนที่เขามาแล้วบ้างก็บอก ก็สอนให้เขา ทำให้เขาแล เขาทำเองก็มี”

ละออ ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ น้ำทั้งทำให้แล บอกเขาหมดว่าทำยังไง บางคนเขามาดู มาหัดทำประจำ น้ำก็ไม่
ปิดบังอะไร”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ความพร้อมในการถ่ายทอดประกอบด้วยผู้สอน ผู้เรียน สถานที่และการให้ความรู้
องค์ประกอบเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการถ่ายทอดความรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.3.2 การดำเนินการถ่ายทอด ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ถ้าอยากให้ชำนาญต้องฝึกเป็นประจำ ต้องเอาใจใส่ อย่างสูงกว่าจะชำนาญทำ
เป็นทุกอย่าง ใช้เวลานานเหมือนกัน เป็นปีๆ แต่ถ้าอยากมาหัดทำแผ่นเบืองไม่กี่วันก็เป็น”

อ้อม ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ ลุงทำจ้างมาตั้ง 11ปี จนแน่ใจว่าเราทำได้ เราชำนาญทุกสิ่งถึงออกมาเปิดโรงเบือง
เอง แต่ถ้าหัดง่าย ๆไม่กี่อย่างเหมือนทำแผ่น นวดดิน ลุงว่าสัก 2 อาทิตย์ ถึง 2 เดือนก็เป็นแล้วแต่ว่า
เราอยากรู้ อยากทำแค่ไหน”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ป้าก็ฝึกทำ มาเรื่อยๆ แต่กว่าเตี้ยจะปล่อยมือให้ทำเองป้าหัดมาเป็นปีๆถึงจะ
ชำนาญแต่มีทำเต้านี้แหละที่ป้าไม่เป็นมันยากแล้วก็ไม่ใช่งานของผู้หญิงป้าเลยไม่หัด”

ละออ ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ ถ้าเราฝึกทำง่าย ๆไม่กี่วันก็เป็น แต่ถ้าเราจะให้ชำนาญ ถึงขั้นทำโรงเบืองเองน่าจะ
หลายปี มันไม่ใช่ง่ายๆนะ ลงทุนก็หลายบาท แค่ว่าเผา ก็เกือบแสนแล้ว”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

การดำเนินการถ่ายทอดใช้ระยะเวลาการฝึกหัดที่ไม่มากนักคือ ประมาณ 2 อาทิตย์
จนถึง 2 เดือน แต่การฝึกฝนให้เกิดความชำนาญ เชี่ยวชาญนั้นต้องใช้ระยะเวลานานพอสมควร คือ
หนึ่งปี หรือมากกว่านั้น

2.3.3. เทคนิคการถ่ายทอด

1) กลยุทธ์ในการสอน

1.1) อธิบายสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกและเห็นคุณค่าของกระเบื้องดินเผา
ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ต้องให้เขาลองทำดู เพราะว่าถ้าได้ทำแล้วถึงรู้ว่ามันยาก เหมือนตอนที่เราเหยียบ
เบือง ลุงเหยียบสามทีก็ออกมาเป็นเบืองแล้ว แลว่าง่าย แต่ถ้าพอทำจริงๆ แล้วเขาไม่ออก ดินก็ติด
ดินด้วย ต้องให้เด็กเขาลองทำลุงว่าดีเด็กจะได้รู้ว่ามันยาก แต่มันเป็นที่เด็กด้วยถ้าเด็กโตเขาก็
เข้าใจดีสักนิด เด็กเล็กเขามาเขาก็หนักตามประสาเด็ก”

อ้อม ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ เด็กบางคนเขาสนใจ แล้วเขาชอบเขาเข้าใจ บอกอะไรเขาก็เชื่อ เหมือนความศรัทธาที่ลูกรักกับบอกว่าลุงศรัทธาว่า เบื้องนี้เราได้อยู่ได้กิน แล้วเราต้องไหว้เดา ไหว้ทุกปี เพราะเขาก็เป็นครูเราคนหนึ่งไม่มีเขาเราก็ไม่มีจะกินเหมือนกัน”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ตอนที่ป่าทำครั้งแรกไม่ต้องไหว้ครู เราทำเลย แต่เดี๋ยวจะบอกว่าเราต้องไหว้เดาทุกปี ปีครั้งสองครั้ง ยังไงก็ต้องไหว้ละไม่ได้ ไหว้แล้วเราก็สบายใจ ตีกับเราเอง เด็กที่เขามาหัดทำก็ไม่ต้องไหว้แต่เราจะต้องบอกเขาว่าเราไหว้เดาอยู่ทุกปี ไหว้ทำไม เขาก็เข้าใจดี”

ละออ ทิพย์โอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ ถ้าเด็กเขาสนใจเราบอกอะไรเขาก็เชื่อ เด็กโตเขาเข้าใจง่ายกว่าเด็กเล็ก นี่ก็แล้วแต่เด็กเขาน่าก็ไม่ได้คิดอะไรมากเราก็บอกก็สอนเท่าที่เราทำได้ บางทีวันนี้เขาไม่สนใจ ต่อไปเขาอาจจะสนใจก็ได้มันก็ไม่แน่ “

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

การให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญต่อการเคารพบูชาเดาเภากระเบื้อง เป็นกุศโลบายที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาสามารถดำรงคงอยู่มาตราบนานเท่าทุกวันนี้

1.2) อูบายในการสร้างความสนใจที่จะรับการถ่ายทอด ดังคำตอบต่อไปนี้

“ เด็กที่มาดูส่วนมากเขาก็สนใจดี คอยถาม บางคนชอบก็ลองทำ เขาก็หนุกตามประสาเด็ก แต่มีบางคนที่ไม่สนใจแต่น้อย ลุงก็ไม่รู้จะบอกเขายังไง ให้ครูเขาบอกเองดีกว่า”

ช่อม ทิพย์โอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ คนที่เขามาดูส่วนมากเขามีความสนใจอยู่แล้ว ไม่ต้องบอกอะไรเขามาก”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ป้าก็บอกตามที่เขายากู้ ทำให้ดูทั้งนั้นถ้าเขายากให้ทำ เด็กที่มันสนใจดีก็ตีไปที่ไม่สนใจมีน้อย ป้าก็บอกก็สอนไปตามเรื่อง”

ละออ ทิพย์โอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ ก็บอก ก็สอนเขาบ้าง เด็กที่สนใจมันมีมากกว่า ที่ไม่สนใจพอเห็นเพื่อน เพื่อนหนุกกันเขาก็ค่อยทำเขาเองก็มีเหมือนกัน น้ำแค้นบอก แล้วก็ทำให้ดู”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

การใช้ถ้อยคำเรียบง่าย ๆ สนุกสนาน การทำให้ดูจากชั้นตอนง่าย ๆ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ และเห็นว่าการทำกระเบื้องดินเผาไม่ใช่เรื่องที่ยากเกินความสามารถที่ตนเองมี

1.3) จุบายในการเสริมแรงและให้กำลังใจผู้เรียน ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ก็ให้กำลังใจ คอยบอกเขา คอยดูเหมือนกับเราคอยเอาใจใส่ ให้เขารู้ว่าเราอยู่ ไม่ได้ไปไหน”

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ ลุงทำข้างมาก่อน เขาใช้งานเราคู่มาบางทีลุงก็เบื่อ เหนื่อย แต่เราก็ต้องทนต้องพยายาม คิดว่าตอนนั้นตั้งใจว่าเราต้องมีโรงเบื่องเหมือนกับคนอื่น ”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ตอนป่าทำเบื่องใหม่ๆ ทำเสียมากเหมือนกัน เพราะเราเผาไม่ชำนาญ เตี้ยก็คอยบอก ว่าไม่เป็นไร ทำเอาใหม่ ทำหลายๆหนเดียวกันเป็น”

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ ก็บอกเด็กที่มาทำว่าไม่ยาก ให้เขาลองทำดูก่อน พอเขาทำแล้ว ทำไม่ได้นั้นก็คอยบอก คอยแนะ ถ้าทำเดียวกันเป็น”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ช่างพื้นบ้านมีวิธีการสร้างกำลังใจให้ผู้เรียนเกิดความพยายามด้วยวิธีการที่ง่าย ได้แก่ ไม่ตำหนิให้เสียขวัญ กำลังใจ ปลอดภัยให้มีความเชื่อมั่น นับเป็นจุบายที่มีคุณค่าและสำคัญอีกประการหนึ่งในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.4) จุบายการชี้แนะข้อผิดพลาด ดังคำตอบต่อไปนี้

“ ให้เขาลองทำดูไปก่อน ถ้าดูแล้วเขาทำไม่ได้ ทำไม่ตี เราก็ต้องบอก ต้องแนะ เพราะว่าตอนทำใหม่ๆก็ต้องลองผิดลองถูกกันไป”

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ ก็ต้องค่อยๆบอกค่อยๆสอนกันไป ของแบบนี้มันมีผิดพลาดกันได้ เสียบ้าง ตีบ้าง”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ป้าทำแรกๆ เสียมากเหมือนกัน แต่เตี้ยเขาก็ไม่ว่าอะไร เขาก็จะคอยบอก คอยแนะให้ บางทีเขาก็ทำเอง เบื่องที่เสียเขาก็บอกไม่เป็นไรเราก็ขายถูกๆ ไม่ได้เสียของ”

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ เราทำอยู่ประจำ เมื่อก่อน เสียมากบ้าง น้อยบ้างแต่เดี๋ยวนี้ไม่ค่อยเสียเท่าไรแล้ว ถ้าเด็กที่เขามาหัดทำทำเสีย ทำไม่สวยเราก็คอยบอก ทำให้ดูเลย ให้เขาเข้าใจ ”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

วิธีการที่ช่างพื้นบ้านได้ให้ผู้เรียนได้แก้ไขและปรับปรุงให้ดีขึ้น คือการอธิบายและทำให้อูเพื่อสร้างความมั่นใจ และการปล่อยให้ทำไปก่อนแล้วค่อยบอกเมื่อเจอข้อผิดพลาด

1.5) อูบายในการปลูกฝังคุณธรรมในการทำงาน ดังคำตอบต่อไปนี้

" ลุงก็ไม่ได้บอกได้สอนเขาโดยตรง เราก็ทำตัวเหมือนปกติ เขาค่อยเรียนรู้ไปเอง"

อ้อม ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

" ของแบบนี้ลุงว่ามันอยู่ในตัวคนอยู่แล้ว น้ามรเราก็ค่อยเรียนรู้ไปเอง"

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

"เขาไม่ได้สอนอะไรเรามาก ป้าก็แลตัวอย่างจากเตี้ย อะไรที่ดีเราก็เอามาใช้"

ลออ ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

" เราก็ดูจากพ่อเรา เขาทำเมืองตีมาตลอด พอมาถึงน้ำเราก็ต้องทำให้ตีเหมือนพ่อ"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ในการถ่ายทอดความรู้ ช่างพื้นบ้านมีวิธีการที่ทำให้การถ่ายทอดสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี ก็ด้วยการใช้กลอุบายอันหลักแหลมในการสอนซึ่งเปรียบได้กับจิตวิทยาทางการศึกษาตามหลักการศึกษาศาสตร์สมัยใหม่ ซึ่งนับได้ว่ามีความสำคัญและเป็นภูมิปัญญาการถ่ายทอดของไทยโดยแท้จริง

2) บรรยายภาคการถ่ายทอด ดังคำตอบต่อไปนี้

" ลุงทำเพราะที่บ้านลุงตอนนั้นเขาทำกันหมด แล้วเราก็เห็นอยู่ทุกวัน เราก็เลยต้องทำแบบพ่อเราแม่เรา อีกร้อยลุงก็ชอบด้วย เพราะสมัยนั้นถ้าเราไม่ทำเบื่องเราก็ไม่รู้จะทำอะไร เพราะที่นี้ดินปลูกยางมีน้อยที่บ้านลุงทำกับเกือบทุกคน ทำมาตั้งแต่ลุงจำความได้ ให้ลูกคิดแล้วโรงเบื่องเมื่อก่อนมีสัก สองร้อยโรงได้ เห็นเตาไปไกลลิบๆเฉพาะแถวบ้านลุงหย่อมนี้มีสัก ห้าหกโรงได้ ทำกันเกือบทุกเรือน"

อ้อม ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

"ตอนเด็กๆลุงวิ่งเล่นในโรงเบื่องประจำเพราะพ่อ แม่เราอยู่ในโรงเบื่อง ถึงลุงก็เห็นอยู่ทุกวัน แถวบ้านลุงมีโรงเบื่องมาก นับกันไม่ค่อยหมด พ่อใหญ่ลุงก็ทำเบื่องเก่าแก่เพราะตอนนั้นที่บ้านไม่มีเตาเอง ทำจ้างอยู่หลายปี พอมีเบื่องก็เปิดโรงเบื่องเอง ตอนนั้นก็มีลุงนี่แหละช่วยทำ แต่ว่าคนที่ชอบเหมือนลุงนี่ ก็มีแต่น้ามรนี่แหละ คนอื่นเขาชอบเหมือนกันแต่มั่นว่าทำอย่างอื่นดีกว่ามันไม่เห็น้อย"

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

"ป้าเห็นตั้งแต่จำความได้ พ่อกับแม่เราทำกันมาก่อนมาก ที่บ้านทำเบื่องมานานแล้ว ป้านี้รุ่นที่สาม ตอนนั้นเราชอบ ถึงคนที่นี่ไม่ทำเบื่องไม่รู้จะทำอะไร แต่พี่ๆน้องๆป้าเราชอบที่จะเรียนกัน แต่ป้าชอบทำเบื่องมากกว่าตอนนี้ที่บ้านมีเตา น่องบ่าว แล้วก็ป้าที่ทำอยู่"

ลออ ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ชอบนะการทำเบื่อง ทำตั้งแต่ไม่จบปอสี บั้นเดียวก็นั่งทำเลย ที่บ้านเขาทำกันมาก แต่ก่อนเขาไม่มีโรงงานปลาปิ้งคนที่นี่ก็เลยทำเบื่องกันมาก แต่น้ำไม่ชอบทำคนอื่น ทำงานที่บ้าน ดีกว่าได้ช่วยพ่อแม่เราด้วย ตอนนีที่บ้านก็มีพ่อ แม่แล้วก็น้ำที่ทำงานอยู่ ลูกๆเรียนหนังสือ น้ำก็ไม่ว่าอะไรแล้วแต่ชอบ แต่ถ้าปัดเทอมก็มาช่วยดีแหละ”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

การถ่ายทอดความรู้การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาเกิดจากบรรยากาศที่แวดล้อมไปด้วยการทำกระเบื้องที่พบเห็น สัมผัสได้จากครอบครัว การทำงานและประสบการณ์ที่สั่งสมมาอย่างยาวนาน

3) สื่อการสอน ดังคำตอบต่อไปนี้

“ของที่โรงเบื่องใช้ได้หมด เวลาที่ครูเขาพาเด็กมา ลุงก็ทำให้ดูแล้วก็ให้เขาทดลองดูด้วย อุปกรณ์พวกนี้สูงให้ใช้ได้หมด ไม่ห่วง เด็กเขาจะได้ทำจริง มันเข้าใจดีกว่าที่ยืนแลนะ”

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“อยากให้เด็กเขามาทำที่นี่เลย มันง่ายกว่า มันมีของอยู่แล้ว ใครอยากจะทำก็ทำได้เลย มันเข้าใจดีกว่าแหละว่าการทำเบื่องมันทำอย่างไร อุปกรณ์มีอะไรบ้างมันง่ายกว่ามาก”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ถ้าอยากให้เด็กเข้าใจเร็ว ป่าว่าให้มาที่นี่ดีกว่าเพราะอุปกรณ์ที่มีครบอยู่แล้ว เด็กดูไปด้วยหัดไปด้วยเดี๋ยวก็เข้าใจ”

ลลอ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“น่าจะที่นี่มันมีของครบอยู่แล้วถ้าเด็กนักเรียนหรือว่าใครมามันเข้าใจมากกว่า เราได้เห็น ได้จับอยู่บ้าง มันเข้าใจดีกว่าแหละ”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ผู้เรียนจะมีความรู้ ความเข้าใจ ได้ทำจำเร็ว และเพิ่มพูนประสบการณ์ ก็ด้วยการเรียนรู้ผ่านสื่อการสอนที่มีอยู่จริง

4) การประเมินผล ดังคำตอบต่อไปนี้

“ลุงรู้ว่าเด็กสนใจแค่ไหน เหมือนป่าออนเข้าชอบมาแต่เด็กๆแล้ว ลุงไม่ต้องสอนเขามาก ทำไปเรื่อยๆมันก็ดีขึ้นจากที่ว่าทำไม่ค่อยสวย ทำเสีย ตอนนี้ลุงวางใจได้แล้ว”

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ต้องมีความตั้งใจก่อน เพราะทำเบื่องมันเหนื่อย ถ้าไม่รักไม่ชอบจริงมันทำไม่ได้”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ป้าก็แล้วว่าเด็กคนไหนว่าเขาสนใจ ส่วนมากเขามาเขาก็สนใจอยู่แล้ว ถ้าดูที่ตัวเบื้องต้นลองให้เขาทำดู ถ้าเหยียบแน่นแผ่นจะเสมอก ก็ใช้ได้แล้ว”

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“เด็กที่มาส่วนมากเขาก็สนใจดี บางคนถามมาก บางคนก็ลองทำ พอทำแล้วเขาเพลิน เขาชอบ เขารู้สึกดีนะ บายใจว่าเขาสนใจเขาชอบ”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

การประเมินผลการทำกระเบื้องดินเผาช่างดูจากตัวกระเบื้อง การประเมินตัวผู้เรียนจากการปฏิบัติงานที่แสดงถึงความตั้งใจและมุ่งมั่น และการแสดงออกถึงความรัก ความภูมิใจที่มีต่อการทำกระเบื้องดินเผา

3. ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด

การถ่ายทอดเป็นนกระบวนการที่ส่งผลให้ผู้เรียน เกิดความเจริญงอกงามทางด้านร่างกายและจิตใจ คือ มีความรู้ ความชำนาญ ตระหนักถึงความสำคัญ เห็นคุณค่าที่จะถ่ายทอด สืบต่อให้คงอยู่ต่อไป โดยผลที่เกิดขึ้นได้แก่ เกิดช่างกระเบื้องที่มีความรู้ ความชำนาญ ความภูมิใจ ความผูกพันกับชุมชนและครอบครัว สามารถรับช่วงการทำงานต่อจากบรรพบุรุษ ท้องถิ่น กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ ส่งคนภายนอกให้การยอมรับ และเกิดช่างทำกระเบื้องที่มีคุณธรรมและหลักในการดำเนินชีวิต ดังคำตอบต่อไปนี้

เกิดช่างกระเบื้องที่มีความรู้ ความชำนาญ ความภูมิใจ ความผูกพันกับชุมชนและครอบครัว สามารถรับช่วงการทำงานต่อจากบรรพบุรุษ ดังคำตอบต่อไปนี้

“อยากให้รักษาแบบดั้งเดิมไว้ ของเราคืออยู่แล้ว เราต้องตั้งใจ ภูมิใจ ถ้าเราเอาแบบของที่อื่นมาทำมันไม่เหมือนบ้านเรา มันทำไม่ได้ เพราะว่าลุงเคยลองทำมาแล้ว อย่างเราเคยลองเผา กับเตาไฟฟ้ามันเผาแล้วแตกหมด ใช้เครื่องนวดก็ยังไม่ได้ดินมันเหนียวเกิน ลุงว่าของเดิมคืออยู่แล้ว ลุงทำงานแบบนี้ดูว่าไม่มีอะไร แต่ลุงคิดว่าดีกว่าเราไปทำงานเพื่อน เหนื่อยเราก็อพัก งานหนักเราก็ผ่อน บายใจในกว่าเยอะ”

ช่อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ ทำแบบเดิมที่เคยทำนี่แหละดีแล้ว ของโบราณโบราณ เขาให้มาดีแล้ว เพราะเบืองนี้ถ้าเทียบกับเบืองรอน เบืองนี้ดีกว่ามาก ไม่ร้อน ทนอยู่ได้เป็นร้อยๆปี ทำเบืองเราได้อยู่บ้านไม่ต้องออกไปทำงานที่อื่น อยู่กับลูกกับหลานบายใจกว่า”

กลิน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

" ป้าจะทำแบบเดิมนี่แหละ ถ้าให้ทำแบบอื่นเหมือนเปลี่ยนเครื่องมือป้าเคยลองทำแล้วทำได้นะ แต่ว่าออกมาไม่ดี เหมือนว่าเราเผากับเตาไฟฟ้านี้ เเผาก็แผ่นๆ แตกนมด ป้าไม่รู้กันว่าทำไม คิดว่าไฟมันคงน้อยเกิน ตู้ของเดิมไม่ได้ ตอนนี้ป้าทำแบบเดิมแล้วก็ทำตามที่เขาสั่ง ถึงจะอยู่ได้ ให้ป้าไปทำใช้อื่นไม่เอา เราไม่ชอบ ทำงานที่บ้านมันบายนใจมากกว่า"

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

" ให้เปลี่ยนไปทำแบบอื่นเหมือนเบ็องเคลือบนี้เราทำได้แต่มันต้องใช้เวลาลองทำอีกต้นทุนก็มาก ถึงทำแล้วไม่รู้ออกมาสวย ออกมาดีเหมือนเพื่อนเขามาย ทำแบบที่เราทำนี่แหละคืออยู่แล้ว"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ชุมชนที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีงานอันเป็นเอกลักษณ์และมรดกที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดให้ ชุมชนนั้นย่อมมีความรัก ความภาคภูมิใจ ห่วงแหนงานและเห็นคุณค่าความสำคัญในการอนุรักษ์ให้คงอยู่สืบต่อชั่วลูกชั่วหลาน

ท้องถิ่นกลายเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความสำคัญและมีผู้คนให้ความสนใจ ดังคำตอบต่อไปนี้

" ตอนนี้มีคนมาดูกันมาก ทั้งนักเรียน เด็กเล็ก เด็กใหญ่ พวกอาจารย์ก็มาดูกันทุกปี ลุงก็ว่าดีนะเขาได้ช่วยบอกต่อกัน เพราะว่าลุงก็อยากให้เบ็องมันอยู่นานๆ ต่อไปเราทำไม่รอดแต่เรายังบอก ยังให้ความรู้เขาได้ "

อ้อม ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

" มีเด็กมาดู มาทำรายงานเรื่อย มาถาม มาสัมภาษณ์บ่อย ออกโทรทัศน์ ออกหนังสือบ่อย ลุงว่าเหมือนโรงเบ็องเราเป็นโรงเรียนได้แล้ว เพราะว่าใครมาลุงก็บอกหมด ไม่คิดปิดเด็กบ้านเราเขาได้มีความรู้ด้วย"

กลีน แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

" มีเด็กมาแลบ่อย เด็กวคช เด็กมอทักษิณมาเกือบทุกปี จากที่อื่นก็มี พวกเด็กพยาบาล อบต. ฝรั่งก็ยังมา เขามาลองหัด ลองทำกัน มาถามป้าเรื่องป้าก็บอกทุกอย่างที่รู้นะ ไม่รู้ก็ถามเตี่ย "

ละออ ทิพยโสด(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

" ที่นี่เขามาแลกันมาก เขาเอาไปทำหนังสือ ทำรายงานตามประสาเด็กนักเรียนนั่นแหละ น่าอยากให้มาดูมาลองทำกันนะจะได้รู้ว่าของบ้านเราก็ดี"

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ปัจจุบันชุมชนทำนางหอมเป็นฐานความรู้ ที่สถานศึกษาและบุคคลทั่วไปให้ความสำคัญในการสืบค้นข้อมูล และได้ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาข้ามชุมชนอีกด้วย

กระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลาเป็นที่รู้จักกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและได้รับการยอมรับจากสังคมทั้งภายในชุมชนและภายนอก ดังคำตอบต่อไปนี้

“เบื้องนี้ลุงส่งไปหลายจังหวัดเขามาสั่งเขาเอง เขารู้มาแต่ไหนลุงไม่แน่นอน เมื่อก่อนพวกแขกตากใบมาซื้อที่หลายลำเรือ เขามีลามาซื้อต่อให้อีกที แต่ว่านานหลายสิบปีแล้วเขาคงเอาปูนบ้าน มุงมัสยิดบ้างแหละ ปีแล้วส่งไป ชลบุรีหลายหมื่นแผ่น เขาเที่ยวบอกต่อกัน ตอนนี้ทำของเกาะสมุย ภูเก็ต แล้วก็กระเบื้องอยู่”

อ้อม ทิพย์โอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ แต่แรกเบื้องนี้เขาใช้กันมากพวกพัทลุง นรา หลายๆที่ เขามาซื้อจากที่นี่หมด เมื่อก่อนเขานั่งเรือมาซื้อ ตอนี้จากที่อื่นก็มี ขึ้นไปข้างบนปูนแหละพวกกรุงเทพฯ พวกชลบุรีเขาสั่งกันบางปีทำไม่ทันต้องช่วยกันกับโรงอ้อม”

กลั่น แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ตอนนี้นำส่งหลายจังหวัด เขามาสั่งเอง ป้าก็ไม่แน่นอนว่าเขารู้มาจากไหน คงบอกต่อกันนั่นแหละ เพราะว่าเบื้องนี้ใช้ดี สีกะสวย ถึงไม่ค่อยมีคนทำแล้วด้วย เดียวนี้คนเขาชอบของโบราณกัน”

ละออ ทิพย์โอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ เบื้องนี้มีมานานแล้ว เป็นร้อยๆปีได้ คนเขารู้จักกันมานานแล้วก็รู้จักกันหลายที่ เพราะว่ามันส่งไปทั่ว เขาสั่งมาเขาก็ส่งไป เขาชอบมันสวยกว่า ทนกว่าเบื้องที่อื่น

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

จากการที่ชุมชนตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ตนมี สังคมภายนอกที่ตระหนักในคุณค่านี้เช่นกันก็จะเข้ามาศึกษา เรียนรู้และให้การยกย่อง

เกิดช่างที่มีคุณธรรมและหลักในการดำเนินชีวิต ดังคำตอบต่อไปนี้

“ เราทำเบื้องให้เขา เราต้องทำให้สวย ทำให้แน่น เลือกแต่แผ่นดีๆ ให้เขา แผ่นไหนไม่ดี ไม่สวยก็แยกไว้ขายอีกราคา ทีหลังเขาจะได้มาซื้ออีก อย่าให้เขาว่าได้มันไม่คุ้มเสีย ทำเบื้องก็ต้องอดทนนะมันเหนียวกว่างานอื่นเงินก็ไม่ค่อยเห็น ถ้าไม่รักที่จะทำจริงทำไม่ได้ ตอนนีลุงก็อยู่แบบบายๆ มีพอกินเดือดร้อน”

อ้อม ทิพย์โอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ เมื่อก่อนเราทำดียังไง ตอนนีเราก็ต้องทำให้เหมือนเดิม เขาเอาไปใช้แล้วเขาจะได้ไม่ว่าเราทีหลัง เราอยู่บ้านทำงานที่บ้านเราก็บายใจไม่ต้องลำบากตอนแก่ ไม่ต้องเป็นลูกจ้างเขา

ถึงไม่รวยแต่ลูกก็บายใจ พอมีพอกิน ไม่เดือดร้อน ไม่เป็นหนี้เขา เพราะที่ต้องรู้จักตัวเอง ปีไหนเขาสั่งนามากเราก็เก็บเบี้ยไว้ เมื่อเขาได้ถ้าปีไหนไม่ค่อยมีงานเราได้จ่ายพอ”

กลั่น แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ป้าชายเหมือนกันหมด ไม่ใช่ว่าพอกคนนั้นมาซื้อเราขายแพงหรือว่าขายถูกกว่าคนอื่นต้องซื้อสัตย์เหมือนกัน บางคนป้ารู้ว่าเขาเอาไปขายได้แพงกว่าเราแต่ป้าก็ขายเพราะเป็นเรื่องของเขา”

ละออ ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ น่าต้องทำให้ดี เมาก็ต้องให้สุกอย่างกลัวว่าจะเปลือกไม้พิน เวลาเผาจะได้ออกมาสวย แล้วก็ใช้ได้นาน ถึงเหนื่อยเราก็ต้องทนเพราะว่าเราทำทางนี้แล้ว”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

4. ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด

การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาปัจจุบันช่างพื้นบ้านต้องเผชิญกับปัญหาและอุปสรรคในหลายๆด้าน ดังคำตอบต่อไปนี้

“ เดี่ยวนี้ราคาไม้พินแพงขึ้นมามาก เมื่อก่อนเขาขายเป็นรถราคาไม่กี่บาท ตอนนี้อยายเป็นโล ถึงเอาไม้สดๆมาขายปนด้วย ชั่งทีนหลายเบี่ย เเผาเบ้องที่ค่าไม้พินเป็นหมื่นๆ ไม่ค่อยคุ้ม แต่เราก็ต้องทำเพราะว่าเป็นอาชีพของเราไม่ทำเราก็อด ถ้าใครไม่ต้องพูดถึงพอกอยู่ได้ก็พอกแล้ว เพราะว่าให้ไปทำให้อื่นไม่เอา อยากรักษาเบ้องนี้ไว้ด้วย ลูกก็อยากให้เราช่วยเหมือนกัน ช่วยบอก ช่วยเผยแพร่ให้ก็ยังดี”

อ้อม ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 10 ธันวาคม 2549)

“ เบ้องนี้เมื่อก่อนขายดีมาก แต่พอมีเบ้องรอนเข้ามาตี คนก็สั่งน้อยลงเบ้องรอนมันมุงง่ายแล้วก็เร็ว ไม้แฉ่งที่ใช้มุงเบ้องดินเผามันแพงด้วย ตอนนี้มีคนทำเบ้องแค่ลูกกับน้ามร ลูกคนอื่นเขาไม่ชอบเขาทำงานนอกบ้านกันหมด ต่อไปถ้ามรไม่ทำลูกก็ไม่รู้ว่าใครจะทำ ตอนนี้อยากจะทำไปเรื่อยๆ ปีไหนไม่มีงานเราก็หยุด แต่ไม่เลิกทำแน่”

กลั่น แก้วประดับเพชร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

“ ตอนนี้ไม้พินแพงสุดยอดเลย เเผาเบ้องที่หมดเบี่ยกับพินเป็นหมื่นๆ ลูกจ้างตอนนี้ก็ไม่มีหายาก เขาไปทำโรงงานกันหมด ไม่เหนื่อย ได้เบี่ยทุกวัน ที่นี้ถ้าพอกหน้าฝนก็หยุดตั้งนาน อีกอย่างป้าก็แก่แล้วถ้าหมดป่าไม่รู้ใครจะทำต่อ ”

ละออ ทิพยโอสถ(สัมภาษณ์ 9 ธันวาคม 2549)

“ ที่โรงเบี้องน้ำไม่มีลูกจ้าง ตอนนีทำกันอยู่แค่สี่คน พ่อก็ไม่ค่อยได้ทำแล้วแกไม่
ค่อยขายแล้วก็ 70 กว่าแล้ว คนที่นี้เขาทำอย่างอื่นกันหมดมีโรงน้ำกับโรงลุงอ้อมที่ทำอยู่เคยมีพวก
ธนาคารจะเอาเบี้องมาให้ขยายโรงเบี้องแต่ว่าน้ำไม่เอาไม่ยอมเป็นหนี้ ”

อมร นนทสาร(สัมภาษณ์ 11 ธันวาคม 2549)

ปัญหาและอุปสรรคที่ช่างพื้นบ้านต้องเผชิญได้แก่ ชาตคนสนใจที่จะรับช่วงการ
ทำงานต่อ ช่างพื้นบ้านแก่ชราภาพ วัตถุดิบมีราคาแพงขึ้น ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีของการ
ผลิตกระเบี้อง และไม่มีหน่วยงานเข้ามารับผิดชอบอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

**ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ของช่างพื้นบ้านในงานวิจัย เรื่อง การศึกษาการถ่ายทอด
ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบี้องดินเผาในจังหวัดสงขลา**

นายอ้อม ทิพยโอสถ อายุ 75 ปี

1. ความเป็นมาของการถ่ายทอด พบว่า เนื่องจากชุมชนทำางหอมมีดินเหนียวที่มี
คุณสมบัติและลักษณะที่เหมาะสมแก่การทำกระเบี้อง การอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมของชุมชนที่มี
การทำกระเบี้องแทบทุกครัวเรือน การเกิดในครอบครัวช่างที่พ่อ และแม่มีการทำกระเบี้องมาก่อน
จึงทำให้ได้เห็น และคลุกคลีอยู่เป็นประจำจนเกิดเป็นความชอบและสนใจที่จะเรียนรู้ ความ
ตระหนักในคุณค่าของงานที่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดมอบความรู้ให้จนสามารถนำมาใช้ประกอบ
อาชีพ และความรู้สึกภาคภูมิใจในอาชีพช่างทำกระเบี้องที่ปัจจุบันมีคนให้ความสนใจและให้
ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น อีกทั้งการมีรายได้ที่แม้จะไม่มากนักแต่ก็สามารถเลี้ยง
คนในครอบครัวได้

2. กระบวนการถ่ายทอด พบว่า

2.1 วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอด ควรมีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะ
ความสามารถในการเลือกดิน การเตรียมดิน คือ ดินที่ใช้ทำกระเบี้องต้องเป็นดินเหนียวน้ำเค็ม มี
การขุดหน้าดินออกก่อนประมาณ 40 เซนติเมตร แล้วขุดดินขนไว้ในโรงกระเบี้องคลุมผ้าไว้อย่าให้
ดินแห้ง รู้ถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมา และคติความเชื่อของการทำกระเบี้อง การใช้วัสดุอุปกรณ์
ใช้ได้ไม่ยาก เลือกใช้วัสดุได้เหมาะสม เช่น การใช้ซีเถ้าจากแกลบ ใช้แล้วกระเบี้องออกจากแม่พิมพ์
ได้ดี และไม่คันมือเหมือนซีเถ้าจากไม้พิน และอุปกรณ์บางชนิดสามารถทำขึ้นมาเองได้เพื่อความ
ถนัด การทำแผ่นต้องเหยียบให้แน่น ให้เสมอกัน การตากก็ต้องตากตอนเช้า ไม่ควรตากกระเบี้อง
เกินเที่ยงเพราะกระเบี้องจะแข็งตัวเร็วมีผลทำให้ไม่สามารถตีกระเบี้องให้เรียบได้ การเผากระเบี้อง
ต้องเผาไฟอ่อนประมาณ 10 วัน ไฟแรงประมาณ 10 วัน แล้วพักกระเบี้องไว้ให้เย็นอีกประมาณ 20
วัน จึงสามารถนำกระเบี้องออกมาจากเตาเผาได้ ต้องระมัดระวังการใส่ไม้พิน คือ ถ้าใส่ไม้พินมาก

ทำให้ไฟแรงเกินไปมีผลให้กระเบื้องติดกันและสูงไม่ทั่วถึง ควรมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพถึงแม้การทำกระเบื้องดินเผาจะมีความเหนื่อยยากลำบากแต่ถ้ามีความอดทน ไม่ย่อท้อ ความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอดก็สามารถนำมาประกอบอาชีพได้

2.2 รูปแบบการเรียนรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ มีการเรียนรู้โดยการฝึกฝนด้วยตัวเองซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความชอบ พอสอนให้แบบตัวต่อตัว การไปศึกษาดูการทำกระเบื้องที่จังหวัดอ่างทอง มีวิธีการถ่ายทอดโดย ช่างทำให้อูและการถ่ายทอดผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือ

2.3 ขั้นตอนการถ่ายทอด ช่างทำกระเบื้องถ่ายทอดความรู้โดยไม่ปิดบัง และถ่ายทอดให้ด้วยความเต็มใจ ผู้เรียนควรมีความสนใจ สถานที่ในการถ่ายทอด คือ โรงกระเบื้องที่ช่างทำอยู่ในปัจจุบัน ควรให้ความรู้การทำกระเบื้องในทุกขั้นตอน การฝึกหัดทำกระเบื้องดินเผาใช้เวลาไม่มากนัก แต่ถ้าฝึกฝนให้เกิดความชำนาญใช้เวลาเป็นปีๆ มีกลยุทธ์ให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกศรัทธาและเห็นคุณค่าของกระเบื้อง โดยให้ผู้เรียนทดลองทำดูเพื่อให้รู้ถึงความยากลำบากในการทำและอธิบายให้เห็นถึงความสำคัญของการเคารพบูชาเตาเผา ทำให้ผู้เรียนไม่ตั้งเครียดในการเรียนรู้และอธิบายให้ผู้เรียนเห็นว่าไม่ใช่เรื่องยาก ให้กำลังใจและเอาใจใส่ ให้ลองทำดูก่อนแล้วค่อยบอกทีหลัง บรรยายภาคการถ่ายทอดดำเนินไปโดยการที่ครอบครัวทำกระเบื้องอยู่แล้ว ทำให้ได้เห็นอยู่บ่อยๆ สื่อการสอนใช้วัสดุอุปกรณ์อุปกรณ์ที่โรงกระเบื้องโดยช่างเป็นผู้อธิบาย และสาธิตให้ดู ประเมินผลดูจากความสนใจของผู้เรียน

3 ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด พบว่า ต้องการให้รักษาการทำกระเบื้องแบบดั้งเดิมไว้ให้มีความภาคภูมิใจในอาชีพและสามารถทำงานที่บ้านและได้อยู่กับครอบครัวอย่างมีความสุข ตามอัตภาพ ให้ความรู้กับผู้ที่สนใจมาศึกษาค้นคว้า สามารถจำหน่ายกระเบื้องได้ทั้งภายในชุมชนและนอกชุมชน มีความอดทนพยายามรักษาคุณภาพและชื่อเสียงของกระเบื้อง มีความซื่อสัตย์ต่อลูกค้า พอใจในอาชีพและรายได้ที่ได้รับ

4. ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด พบว่า ไม้พื้นมีราคาแพงขึ้นกว่าเดิมหลายเท่า ต้นทุนการผลิตสูง ไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นายกลิ้น แก้วประดับเพชร อายุ 74 ปี

1. ความเป็นมาของการถ่ายทอด พบว่า ดินในชุมชนท่านางหอมมีคุณสมบัติพิเศษ คือ เป็นดินเหนียวน้ำเค็ม เนื้อเนียน เหนียวและแน่น คุณภาพดีกว่าดินเหนียวน้ำจืดทั่วไปที่มีลักษณะการจับตัวของเนื้อดินที่ไม่แน่น เมื่อนำทำกระเบื้องแล้วใช้งานได้ไม่ทนทาน ผู้กร่อนง่าย การดำเนินชีวิตตั้งแต่เล็กจนโตเห็นการทำกระเบื้องในชุมชนมาตลอด ต้องการให้รักษากระเบื้องไว้

เพราะเป็นของโบราณที่มีการทำมาแล้วไม่ต่ำกว่า 100 ปี และต้องการเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น มีความรู้สึกภูมิใจในอาชีพและมีรายได้ที่สามารถเลี้ยงครอบครัวถึงแม้บางปีจะได้ไม่มากนัก

2. กระบวนการถ่ายทอด พบว่า

2.1 วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอด พบว่า มีความรู้ความเข้าใจลักษณะและคุณสมบัติของดินควรใช้ดินเหนียวน้ำเค็ม เพราะถ้าใช้ดินเหนียวน้ำจืดไม่สามารถหักหัวกระเบื้องได้เนื่องจากดินไม่ยึดตัวเกาะกันแน่น ร่วนง่าย และไม่ทนทานต่อการใช้งาน มีความรู้ในเลือกใช้อุปกรณ์ให้เหมาะสม เช่นไม่สามารถนำเครื่องนวดมานวดได้เพราะดินเหนียวน้ำเค็มมีความเหนียวและแน่นมากทำให้เครื่องนวดไม่สามารถนวดดินออกมาได้ รู้และเข้าใจการทำแผ่นกระเบื้องคือต้องเหยียบให้แน่น การตากต้องตากช่วงเช้า ตากให้พองมาตๆ และอย่าให้ถูกละของหรือน้ำฝน เพราะเมื่อเผาแล้วทำให้ตัวกระเบื้องผุกร่อนเร็วขึ้น รู้และเข้าใจการเผากระเบื้องใส่ไฟล่างให้พอดี รู้และเข้าใจการในพิธีกรรม และความเชื่อที่มีต่อการไหว้เตาเผาที่ช่างถือว่า เป็นเสมือนหนึ่งครูบาอาจารย์ที่ได้ให้ความรู้ มีทักษะความสามารถในการเลือกดินและเตรียมดิน คือ ควรขุดหน้าดินให้มีความลึกเท่ากับความยาวของส่วนที่ใช้สำหรับขุดดินเรียงต่อกัน 2 ครั้ง จากนั้นควรขนดินไว้ในโรงเรือนแล้วควรนวดดินให้เนื้อเนียนละเอียดและเข้ากัน นำผ้ามาคลุมไว้ การใช้อุปกรณ์ไม่ยากเกินความสามารถ สามารถทำแผ่นกระเบื้องได้โดยไม่ติดกับพิมพ์ การตากกระเบื้องต้องหักหัวไปพร้อมๆกัน จากนั้นนำกระเบื้องไปตบแต่งให้มีความเรียบเสมอกัน การเผาต้องค่อยๆใส่ไฟ คล้ายกับกับการนั่ง คือ กระเบื้องจะค่อยๆสุกที่ละนิดๆ จนกระทั่งสุกทั่วทั้งแผ่น มีความรู้สึกว่าการทำกระเบื้องถึงแม้จะไม่ร่ำรวยและเหนื่อยก็ตาม แต่ได้ทำในสิ่งที่รัก และชอบทำให้มีความพอใจในคุณค่าของตนเองและวิชาอาชีพ

2.2 รูปแบบการเรียนรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ พบว่า เรียนรู้โดยการไปทำงาน เป็นลูกจ้างกับผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญหลายๆคน นานถึง 11 ปี จนเกิดความชำนาญและสามารถเปิดกิจการเป็นของตนเองได้จนถึงปัจจุบัน มีวิธีการถ่ายทอดความรู้โดยการบอก แนะนำ ให้ความร่วมมือในการเผยแพร่ความรู้ทางโทรทัศน์ วิทยุ และการสัมภาษณ์เพื่อทำหนังสือ

2.3 ขั้นตอนการถ่ายทอด พบว่า มีความพร้อมและเต็มใจที่จะให้ความรู้อยู่เสมอ สาธิตให้ผู้เรียนได้ดูเป็นตัวอย่างแม้ว่าจะมีอายุมากแล้วก็ตาม ผู้เรียนควรมีความสนใจ ใช้โรงกระเบื้องทำอยู่ในปัจจุบันเป็นสถานที่ในการถ่ายทอด ให้ความรู้ที่เกี่ยวกับการทำกระเบื้องตามที่ผู้เรียนต้องการ มีการฝึกทำในขั้นตอนง่ายโดยใช้ระยะเวลาไม่นานประมาณ 2 สัปดาห์ จนถึง 2 เดือน ตามแต่ที่ผู้เรียนต้องการฝึกหัดจนถึงขั้นตอนใด มีการฝึกฝนให้เกิดความชำนาญต้องใช้ระยะเวลาหลายปี มีเทคนิคการถ่ายทอดโดยให้ผู้เรียนมีความศรัทธาในการทำกระเบื้องโดยการบอกเล่าถึงพิธีกรรมการไหว้เตาที่มีการทำขึ้นเป็นประจำทุกปี เชื่อกันว่าผู้เรียนมีความสนใจในการ

เรียนรู้ มีการเสริมแรงด้วยการให้กำลังใจและให้มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ ซึ่งแนะข้อผิดพลาด โดยการไม่เร่งรัดผู้เรียนให้มากจนเกินไป บรรยากาศการถ่ายทอดผ่านการเห็นที่เกิดจากการที่พ่อและแม่ทำกระเบื้องอยู่เป็นประจำและจากประสบการณ์ได้จากการไปเป็นลูกจ้าง สื่อการสอนเน้นอุปกรณ์ที่ช่างใช้ทำกระเบื้องจริงๆ ประเมินผลจากพฤติกรรมของผู้เรียนที่แสดงออกให้เห็นถึงความตั้งใจ

3. ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด มีความภูมิใจ และมั่นใจในความมีคุณภาพของกระเบื้อง และต้องการรักษารูปแบบและกรรมวิธีการทำแบบดั้งเดิมไว้ ให้ความรู้กับผู้ที่สนใจมาศึกษาดูงานจนเปรียบเสมือนว่าโรงกระเบื้องคล้ายกับโรงเรียน เป็นที่รู้จักดีและมีการสั่งทำกระเบื้องทั้งในภาคใต้และภาคกลาง มีการรักษาคุณภาพและมีมือในการทำ ภูมิใจในอาชีพ รู้จักประมาณตนและมีการวางแผนการใช้จ่ายเพื่อให้พอเพียงกับรายได้ที่ได้รับ

4. ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด มีกระเบื้องรอนออกมาจำหน่าย ซึ่งมีความสะดวกและรวดเร็วในการมุ่งหลังคา ไม่ระเนงมีราคาแพงทำให้มีการสั่งกระเบื้องดินเผาในยอลงลูกหลานทำงานนอกบ้านกันเกือบทุกคน

นางสาวละออ ทิพย์โอสถ อายุ 52 ปี

1. ความเป็นมาในการถ่ายทอด พบว่า ดินบริเวณชุมชนท่านางหอมเป็นดินเหนียว น้ำเค็มที่มีเนื้อเนียนละเอียด เหนียวและแน่น ต่างจากดินเหนียวน้ำจืดที่เนื้อดินไม่แน่นเผาแล้วได้กระเบื้องที่มีคุณภาพไม่ดี ไม่ทนทานเท่ากับที่ชุมชนท่านางหอม เห็นการทำกระเบื้องมาตั้งแต่จำความได้ และเริ่มทำเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อีกทั้งคนในครอบครัว ได้แก่ ปู่และพ่อแม่ทำกระเบื้องมาตลอดจึงคิดที่จะหัดทำกระเบื้องมาตั้งแต่นั้น ต้องการรักษากกระเบื้องให้อยู่ไปนานๆ มีความภูมิใจในงานที่ทำและตระหนักในคุณค่าของงานและตนเองที่ปัจจุบันนี้มีการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาล้นยอลงแล้ว

2. กระบวนการถ่ายทอด พบว่า

2.1 วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอด มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับดินเหนียว น้ำเค็มที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การทำกระเบื้องโดยหากใช้ดินเหนียวน้ำจืดในการทำ ซึ่งเนื้อดินไม่แน่น เมื่อเผาแล้วถ้าถูกฝนความทนทานและอายุการใช้งานมีน้อย รู้และเข้าใจในการเลือกวัสดุในการทำแผ่นกระเบื้องให้ออกจากแม่พิมพ์ได้อย่างง่ายดาย คือการใช้ซีเมนต์จากแกลบ รู้และเข้าใจการทำแผ่นกระเบื้องโดยเหยียบดินให้แน่น และเรียบเสมอกัน การตากกระเบื้องต้องตากต้องตากช่วงเช้า และตากไว้ประมาณ 3 ชั่วโมง ตักกระเบื้องครั้งละ 1 มือ หรือครั้งละ 5 แผ่น รู้และเข้าใจในการเผากระเบื้องโดยใส่ไฟเรื่อยๆ อย่าใส่ให้มากจะมีผลทำให้กระเบื้องบิด และต้องดูไฟตลอดเวลาโดยผลัดกันเผาและใส่ไฟ รู้และเข้าใจในประวัติและพิธีกรรม คือ การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัด

สงขลามีมานานแล้วไม่น้อยกว่า 100 ปี โดยมีช่างชาวจีนเข้ามาทำ มีการเซ่นไหว้เตาเผาแบบจีน โดยทำปีละ 1 ถึง 2 ครั้ง มีทักษะความสามารถในการเตรียมดินโดยการขุด และนวดดินเอง สามารถใช้การทำกระเบื้องอุปกรณ์ได้ สามารถทำแผ่นกระเบื้องได้โดยการเหยียบดินให้เสมอกับแม่พิมพ์ สามารถเผากระเบื้องได้โดยไม่บิด ไม่ร้าว มีความชอบและสนใจอีกทั้งรู้สึกภาคภูมิใจต่อวิชาชีพที่ทำอยู่

2.2 รูปแบบการเรียนรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ พบว่า เรียนรู้โดยการฝึกฝนด้วยตนเอง ซึ่งเกิดจากการที่ได้เห็นอยู่เป็นประจำ และการแนะนำจากบิดา ถ่ายทอดความรู้โดยการทำใหญ่ การบอก แนะนำและให้ผู้เรียนลองทดลองทำดู

2.3 ขั้นตอนการถ่ายทอด พบว่า ผู้สอนให้ความรู้โดยไม่ปิดบัง ให้ผู้เรียนมีความสนใจ ใช้โรงเรียนที่ทำกระเบื้องอยู่ในปัจจุบันถ่ายทอดความรู้ ให้ความรู้ทั้งการบอกและทำให้ดู ใช้ระยะเวลาในการฝึกทำไม่นาน และฝึกฝนการทำกระเบื้องจนเอกความชำนาญใช้ระยะเวลาเป็นปีๆ ให้ผู้เรียนมีความศรัทธาและเห็นคุณค่าของกระเบื้องโดยการอธิบายถึงความสำคัญของการไหว้เตาที่ทำขึ้นทุกปี สอนผู้เรียนโดยไม่บังคับและสอนเมื่อผู้เรียนต้องการรู้และทดลองทำ ให้กำลังใจกับผู้เรียนและตนเอง เชื้อพียงคำสอนและนำมาปรับปรุง บรรยากาศการถ่ายทอดมีให้เห็นในครอบครัวและในชุมชนอยู่เป็นประจำ สื่อการสอนใช้ของจริงทำให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น การประเมินผล ดูจากความสนใจและการทำแผ่นกระเบื้องที่เรียบและแน่น

3. ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด เกิดความผูกพันกับครอบครัวโดยมีความรู้สึกว่าการที่ได้ทำงานที่บ้านทำให้มีความสบายใจ และต้องการรักษารววิธีการทำกระเบื้องแบบดั้งเดิมไว้ รูปแบบของกระเบื้องทำแบบเดิมและทำตามที่ทำตามที่ถูกคำสั่ง มีนักเรียน นักศึกษา และบุคคลที่สนใจมาเรียนรู้อยู่เป็นประจำ มีการส่งกระเบื้องทั้งภายในจังหวัดและต่างจังหวัด มีความซื่อสัตย์และเที่ยงตรงต่อลูกค้าอย่างเสมอภาคกัน

4. ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด พบว่า ไม่มีเงินมีราคาแพงขึ้น ลูกจ้างไม่มีเนื่องจากไปทำงานที่โรงงาน รายได้ไม่ต่อเนื่อง

อมร นนทสาร อายุ 49 ปี

1. ความเป็นมาของการถ่ายทอด พบว่า ดินที่ใช้ทำกระเบื้องดินเผาของจังหวัดสงขลาเป็นดินเหนียวน้ำเค็มที่มีคุณภาพดีกว่าดินเหนียวน้ำจืดที่มีการทำโดยทั่วไป เพราะดินเหนียวน้ำจืด เนื้อดินไม่เหนียว เเผาแล้วได้สีไม่สวย ความคุ้นเคยจากสภาพแวดล้อมที่พบเห็นอยู่เป็นประจำทั้งในครอบครัวและบริเวณบ้าน ต้องการรักษากะเบื้องให้ให้อยู่คู่กับท้องถิ่นจนรุ่นลูกหลานและตลอดไป มีความรู้สึกภาคภูมิใจในอาชีพ และมีรายได้ที่สามารถเลี้ยงครอบครัวและให้การศึกษาแก่บุตรได้

2. กระบวนการถ่ายทอด พบว่า

2.1 วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอด พบว่า มีความรู้ความเข้าใจลักษณะและคุณสมบัติของดิน คือ ดินเหนียวของชุมชนท่านางหอมมีทั้งสีดำและสีขาว โดยใช้ได้ทั้งสองสี ถ้าลองชิมดูจะมีรสชาติเค็ม เนื้อเหนียวไม่สามารถนวดกับเครื่องได้ต้องนวดด้วยตนเอง รู้และเข้าใจการเลือกใช้อุปกรณ์ในการเผา คือ ใช้เตาเผาที่ทำขึ้นเองซึ่งดีกว่าการใช้เตาเผาไฟฟ้า รู้และเข้าใจการทำแผ่นกระเบื้องคือ เหยียบให้เนื้อดินแน่น การตากต้องตากช่วงเช้า และไม่ควรตากจนดินแห้ง ตบแต่งกระเบื้องโดยตีให้เรียบเสมอกันทั้งข้างบน และด้านข้างทั้งสองข้าง รู้และเข้าใจประวัติความเป็นมาและพิธีกรรมหรือความเชื่อ คือ มีการทำกระเบื้องมานานมากแล้วตั้งแต่รุ่นปู่ย่า รุ่นพ่อ จนกระทั่งรุ่นลูก มีการเช่นไหว้เตาแบบจีน สามารถเตรียมดินโดยการขุดเอาหน้าดินออกก่อน จากนั้นเก็บไว้ในโรงเรือน นำดินมาตัดให้เป็นก้อนๆ แล้วนำผ้ามาคลุม สามารถใช้อุปกรณ์ได้ มีทักษะในการทำแผ่นกระเบื้องโดยเหยียบให้แน่น ใช้มือกดลงบนกระเบื้องแล้วขยับมือเล็กน้อย กระเบื้องจะออกมาจากแม่พิมพ์ ตากกระเบื้องไว้ราว 3 ชั่วโมงพร้อมกับหักหัวไปด้วย สามารถเผากระเบื้องโดยรั้ว ไม่แตกและบิด รู้สึกภูมิใจที่มีคนให้ความสนใจและมีความรักและชอบในอาชีพที่ทำ

2.2 รูปแบบการเรียนรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ พบว่า เรียนรู้โดยการฝึกฝนด้วยตนเอง และการสังเกตการทำจากคนในครอบครัว ถ่ายทอดความรู้โดยทำให้ดู ให้สัมผัส

2.3 ขั้นตอนการถ่ายทอด ผู้สอนมีความพร้อมอยู่เสมอ และเต็มที่จะถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ ผู้เรียน มีความสนใจใฝ่หาความรู้ และเอาใจใส่ ใช้โรงกระเบื้องในการถ่ายทอด และให้ความรู้โดยอธิบายและทำให้ดู ฝึกทำใช้ระยะเวลาไม่นาน แต่ถ้าฝึกฝนให้เกิดความชำนาญใช้ระยะเวลาหลายปี อธิบายให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการไหว้เตา ให้เด็กมีความสนใจโดยทำให้ดูและให้ผู้เรียนทดลองทำ ให้กำลังใจผู้เรียนว่าไม่ใช่เรื่องยาก แนะนำและทำให้ดูเมื่อผู้เรียนทำผิดพลาด บรรยากาศการถ่ายทอดเป็นไปในแบบครอบครัว และจากการสั่งสมประสบการณ์จากการทำงาน สื่อการสอน ใช้ของจริงทั้งวัสดุ อุปกรณ์และผู้สอน ประเมินผลจากพฤติกรรมการทำงานที่มีความสนใจ

3. ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด พบว่า รักษากรรมวิธีการทำแบบดั้งเดิมไว้ เชื่อมั่นในภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่สนใจ ได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพและความสวยงาม คำนึงถึงคุณภาพของงาน

4. ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด พบว่า ขาดแคลนลูกจ้างบิดามีอายุมาก ไม่มีหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจัง

2. แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของครูศิลปศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ตอนต้น สังกัดกรมสามัญ (เดิม) จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	25	65.80
หญิง	13	34.20
2. อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	1	2.60
31-40 ปี	10	26.30
41-50 ปี	21	55.30
50-60 ปี	6	15.80
3. วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	5.30
ปริญญาตรี	34	89.40
ปริญญาโท	2	5.30
อื่นๆไม่มี	-	-
4. สาขาที่ผ่านสำเร็จ การศึกษา		
ศิลปศึกษา	23	60.50
วิจิตรศิลป์	3	7.90
ประยุกต์ศิลป์	1	2.60
อื่นๆเน้น นาฏศิลป์ เกษตร บริหารการศึกษา	11	28.90
5. ประสบการณ์ในการสอนศิลป์ศึกษา		
1-10 ปี	7	10.40
11-20 ปี	10	26.30
21-30 ปี	20	53.60
31-40 ปี	1	2.60

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้านสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีดังนี้

1. เพศ จากกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 38 คน ส่วนใหญ่เป็นครูผู้ชายคิดเป็นร้อยละ 65.80 และเป็นครูผู้หญิงคิดเป็นร้อยละ 34.20
2. อายุ ครูส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.30 รองลงมาคือ อายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.30 ช่วงอายุระหว่าง 50-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.80 และอายุไม่เกิน 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.30
3. วุฒิทางการศึกษา ครูส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 89.40 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและระดับปริญญาโทอยู่ในระดับเดียวกัน คือ คิดเป็นร้อยละ 5.30
4. สาขาที่ท่านสำเร็จการศึกษา ครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาศิลปศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.50 รองลงมาคือวิชาอื่นๆ เช่น นาฏศิลป์ เกษตร บริหารการศึกษา คณิตศาสตร์ คิดเป็นร้อยละ 28.90 สาขาจิตรศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 7.90 และสาขาประยุกต์ศิลป์ คิดเป็นร้อยละ 2.60
5. ประสบการณ์ในการสอนศิลปศึกษา ครูส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการสอนในช่วงระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.60 รองลงมาคือ ช่วงระหว่าง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.30 ช่วงระหว่าง 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 10.40 ปี และช่วงระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.60

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการนำการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา มาจัดการเรียนการสอนในรายวิชาศิลปศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา(เดิม) จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาในจังหวัดสงขลา ด้านประวัติความเป็นมา

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ความเป็นมาของการถ่ายทอด			
1. ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาประวัติความเป็นมาและกระบวนการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่น	4.71	.63	เห็นด้วยมากที่สุด
2. ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาประวัติของช่างทำกระเบื้องดินเผาพื้นบ้านจังหวัดสงขลาทำให้เข้าใจถึงวิถีชีวิตและการทำงานที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.53	.73	เห็นด้วยมากที่สุด
3. ควรให้ผู้เรียนมีความชื่นชม เกิดความห่วงแหนในงานกระเบื้องดินเผาอันเป็นมรดกและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อส่งผลในการอนุรักษ์ต่อไป	4.76	.49	เห็นด้วยมากที่สุด
4. ควรให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการกับการเรียนวิชาอื่นและสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน	4.39	.72	เห็นด้วยมาก
5. เพื่อให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมจริงของการทำกระเบื้องดินเผาทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นอย่างแท้จริง	4.55	.62	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.58		เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ด้านประวัติความเป็นมาของการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ($\bar{X}=4.58$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ควรให้ผู้เรียนมีความชื่นชม เกิดความหวงแหน ในงานกระเบื้องดินเผาอันเป็นมรดกและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นเพื่อส่งผลในการอนุรักษ์ต่อไป ($\bar{X}=4.76$) รองลงมา คือ ควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาประวัติความเป็นมาและ กระบวนการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาของท้องถิ่น ($\bar{X}=4.71$) รองลงมา คือ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมจริงของการทำกระเบื้องดินเผาทำให้เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นอย่างแท้จริง ($\bar{X}=4.55$) และควรให้ผู้เรียนได้ศึกษาประวัติของช่างทำกระเบื้องดินเผาพื้นบ้านจังหวัดสงขลาทำให้เข้าใจถึงวิถีชีวิต และการทำงานที่แสดงถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X}=4.53$) ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากคือ ควรให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการกับการเรียนวิชาอื่นและสามารถประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับชีวิตประจำวัน ($\bar{X}=4.39$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ด้านกระบวนการถ่ายทอด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2. กระบวนการถ่ายทอด ประกอบด้วย			
วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอด			
6. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ด้าน ประวัติความเป็นมา วัสดุ อุปกรณ์ กรรมวิธีการทำ กระบวนการเผา คติความเชื่อ เป็นต้น	4.53	.73	เห็นด้วยมากที่สุด
7. เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการทำกระเบื้องดินเผาในด้าน การคัดเลือกดินและการเตรียมดิน การทำแผ่น การตากแห้ง การตกแต่งการเผา เป็นต้น	4.50	.60	เห็นด้วยมากที่สุด
8. เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำกระเบื้องดินเผา ได้แก่ ความภาคภูมิใจ การเห็นคุณค่า เป็นต้น	4.74	.55	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.59		เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ด้านกระบวนการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา เรื่องวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอด ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ($\bar{X}= 4.59$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น การทำกระเบื้องดินเผา ได้แก่ ความภาคภูมิใจ การเห็นคุณค่า เป็นต้น ($\bar{X}=4.74$) รองลงมาคือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ด้าน ประวัติความเป็นมา วัสดุ อุปกรณ์ กรรมวิธีการทำ กระบวนการเผา คติความเชื่อ เป็นต้น ($\bar{X}=4.53$) และเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะและความสามารถในการทำกระเบื้องดินเผาในด้าน การคัดเลือกดินและการเตรียมดิน การทำแผ่น การตากแห้ง การตกแต่งการเผา เป็นต้น($\bar{X}=4.50$) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ด้านกระบวนการถ่ายทอด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2. กระบวนการถ่ายทอด ประกอบด้วย			
รูปแบบการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้			
9. ผู้เรียนควรเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น สไลด์ วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต วีซีดี ดีวีดี สิ่งพิมพ์ เป็นต้น	3.82	1.18	เห็นด้วยมาก
10. ผู้เรียนควรเรียนรู้โดยฝึกหัดและปฏิบัติจริงในสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมจริงจากช่างพื้นบ้านโดยตรงในท้องถิ่นที่มีการทำกระเบื้องดินเผา	4.71	.52	เห็นด้วยมากที่สุด
11. ผู้เรียนควรเรียนรู้โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาระหว่างกลุ่ม	4.42	.64	เห็นด้วยมาก
12. ผู้สอนควรถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนโดยการสาธิตจากช่างพื้นบ้านซึ่งวางแผนร่วมกับครูผู้สอนในรายวิชาศิลปศึกษา	4.58	.60	เห็นด้วยมากที่สุด
13. ผู้สอนควรถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนโดยการให้ฝึกฝนด้วยตนเองและการเลียนแบบจากช่างพื้นบ้าน	4.47	.73	เห็นด้วยมาก
14. ผู้สอนควรถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนโดยการได้เห็นโดยการสาธิต โดยการปฏิบัติและฝึกฝนจริง	4.63	.63	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.43		เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 5 แสดงความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ด้านกระบวนการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ($\bar{X}$ = 4.43)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้เรียนควรเรียนรู้โดยฝึกหัดและปฏิบัติจริงในสถานการณ์และ

สิ่งแวดล้อมจริงจากช่างพื้นบ้านโดยตรงในท้องถิ่นที่มีการทำกระเบื้องดินเผา ($\bar{X}=4.71$) รองลงมาคือ ผู้สอนควรถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนโดยการได้เห็น โดยการสาธิต โดยการปฏิบัติและฝึกฝนจริง ($\bar{X}=4.63$) รองลงมาคือ ผู้สอนควรถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนโดยการสาธิต จากช่างพื้นบ้านซึ่งวางแผนร่วมกับครูผู้สอนในรายวิชาศิลปศึกษา ($\bar{X}=4.58$) ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากคือ ผู้สอนควรถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียนโดยการ ให้ฝึกฝนด้วยตนเองและการเลียนแบบ จากช่างพื้นบ้าน ($\bar{X}=4.47$)รองลงมาคือ ผู้เรียนควรเรียนรู้โดยมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ที่ได้รับการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาระหว่างกลุ่ม($\bar{X}=4.42$) และ ผู้เรียนควรเรียนรู้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น สไลด์ วีดิทัศน์ อินเทอร์เน็ต วีซีดี ดีวีดี สิ่งพิมพ์ เป็นต้น ($\bar{X}=3.38$) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางการ
ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ด้านกระบวนการถ่ายทอด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2. กระบวนการถ่ายทอด ประกอบด้วย			
ขั้นตอนการถ่ายทอด			
การเตรียมความพร้อม			
15. ผู้สอนควรวางแผนร่วมกับโรงเรียนและ ช่างพื้นบ้านเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน	4.76	.43	เห็นด้วยมากที่สุด
16. ผู้สอนควรกำหนดแผนงานกิจกรรมเสริมทั้ง ด้านความรู้และทักษะการทำกระเบื้องดินเผา ระหว่างโรงเรียนและช่างพื้นบ้าน	4.79	.41	เห็นด้วยมากที่สุด
17. ผู้สอนควรศึกษาเอกสาร วารสาร หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา ท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลา	4.45	.69	เห็นด้วยมากที่สุด
18. ผู้สอนควรศึกษาดูงานการทำกระเบื้องดินเผา จากแหล่งเรียนรู้จริงเพื่อการวางแผน การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ	4.61	.55	เห็นด้วยมากที่สุด
19. ผู้เรียนควรศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เรื่องกระเบื้อง ดินเผาจากห้องสมุดโรงเรียนหรือแหล่งการเรียนรู้ที่ใกล้ตัว	4.34	.78	เห็นด้วยมาก
20. ควรให้ผู้เรียนศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำ กระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลาในห้องเรียนโดยตรง โดยเชิญช่างผู้รู้ ผู้มีความชำนาญ มาเป็นวิทยากร	4.34	.78	เห็นด้วยมาก
21. ควรให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำ กระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลาจากสถานที่จริง	4.71	.52	เห็นด้วยมากที่สุด
22. ผู้สอนควรอธิบายถึงประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และคุณค่าของกระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลา	4.37	.88	เห็นด้วยมากที่สุด
23. ผู้สอนและช่างพื้นบ้านควรให้ความรู้และอธิบาย ในเรื่องประวัติความเป็นมา วัสดุ อุปกรณ์ คติความเชื่อ ประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าทางศิลปะ ความสำคัญ และคุณค่าของกระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลา	4.71	.52	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.56		เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ด้านกระบวนการถ่ายทอด การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา เรื่อง ขั้นตอนการถ่ายทอด ด้านการเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอด ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ($\bar{X}=4.56$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้สอนควรกำหนดแผนงานกิจกรรมเสริมทั้งด้านความรู้และทักษะการทำกระเบื้องดินเผาระหว่างโรงเรียนและช่างที่บ้าน ($\bar{X}=4.79$) รองลงมาคือ ผู้สอนควรวางแผนร่วมกับโรงเรียน และช่างที่บ้านเพื่อกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.76$) รองลงมาคือ ควรให้ผู้เรียนได้ไปศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำ กระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลา จากสถานที่จริง ($\bar{X}=4.71$) โดยมีค่าในระดับที่เท่ากันคือ ผู้สอนและช่างที่บ้านควรให้ความรู้และอธิบาย ในเรื่องประวัติความเป็นมา วัสดุ อุปกรณ์ คติความเชื่อ ประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าทางศิลปะ ความสำคัญและคุณค่าของกระเบื้องดินเผา ($\bar{X}=4.71$) และผู้สอนควรศึกษาดูงานการทำ กระเบื้องดินเผาจากแหล่งเรียนรู้จริงเพื่อการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ($\bar{X}=4.61$) ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมาก8 คือ ผู้สอนควรศึกษาเอกสาร วารสาร หนังสือ สิ่งตีพิมพ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผา จังหวัดสงขลา($\bar{X}=4.45$) รองลงมาคือ ผู้สอนควรอธิบายถึงประวัติความเป็นมา ความสำคัญ และคุณค่าของกระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลา ($\bar{X}=4.37$) และ ผู้เรียนควรศึกษา ค้นคว้าหาความรู้เรื่อง กระเบื้องดินเผาจากห้องสมุดโรงเรียนหรือแหล่งการเรียนรู้ที่ใกล้ตัว ($\bar{X}=4.34$) โดยมีค่าในระดับที่เท่ากันคือควรให้ผู้เรียนศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำเห็นด้วยมาก กระเบื้องดินเผาจังหวัดสงขลา ในห้องเรียนโดยตรง โดยเชิญช่างผู้รู้ ผู้มีความชำนาญ มาเป็นวิทยากร ($\bar{X}=4.34$) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ด้านกระบวนการถ่ายทอด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2. กระบวนการถ่ายทอด ประกอบด้วย			
ขั้นตอนการถ่ายทอด			
การดำเนินการถ่ายทอด			
การฝึกฝน			
24. ผู้เรียนควรทำความเข้าใจและรู้ขั้นตอนการปฏิบัติการฝึกฝนการทำกระเบื้องดินเผา เช่น ข้อตกลงเบื้องต้น ข้อควรระวัง เป็นต้น	4.74	.50	เห็นด้วยมากที่สุด
25. ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนโดยดูการสาธิต เลียนแบบ และฝึกทำจากช่างพื้นบ้านภายใต้สถานการณ์จริง	4.61	.68	เห็นด้วยมากที่สุด
26. ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนโดยดูการสาธิต เลียนแบบ และฝึกทำจากช่างพื้นบ้านภายใต้สถานการณ์จำลอง	4.39	.79	เห็นด้วยมาก
ระยะเวลาในการเรียนรู้			
27. ผู้เรียนควรใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้การทำกระเบื้องดินเผาทั้งหนึ่งภาคการศึกษา	4.21	.79	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย	4.48		เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 7 แสดงความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ด้านกระบวนการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา เรื่อง ขั้นตอนการถ่ายทอด ด้านการดำเนินการถ่ายทอด ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ($\bar{X}= 4.48$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้เรียนควรทำความเข้าใจและรู้ขั้นตอน การปฏิบัติการฝึกฝนการทำกระเบื้องดินเผา เช่น ข้อตกลงเบื้องต้น ข้อควรระวัง เป็นต้น ($\bar{X}=4.74$) รองลงมาคือ ผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนโดยดูการสาธิต เลียนแบบและฝึกทำจากช่างพื้นบ้านภายใต้สถานการณ์จริง

($\bar{X}=4.61$) ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากคือผู้เรียนควรได้รับการฝึกฝนโดยดู การสาธิต เลียนแบบ และฝึกทำจากช่างพื้นบ้านภายใต้สถานการณ์จำลอง ($\bar{X}=4.39$) และผู้เรียน ควรใช้ระยะเวลาในการเรียนรู้การทำกระเบื้องดินเผาทั้งหนึ่งภาคการศึกษา ($\bar{X}=4.21$) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาด้านกระบวนการถ่ายทอด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
2. กระบวนการถ่ายทอด ประกอบด้วย			
ขั้นตอนการถ่ายทอด			
เทคนิคการถ่ายทอด			
กลอุบายในการสอน			
26. ผู้สอนควรจัดพิธีไหว้ครูให้กับผู้เรียนก่อนลงมือทำกระเบื้องดินเผา	3.97	.94	เห็นด้วยมาก
29. ผู้สอนควรใช้ภาษาและอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและเกิดความสนุกสนานกับสิ่งที่เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ กระตือรือร้นและสนใจอยากศึกษาค้นคว้าต่อไป	4.79	.41	เห็นด้วยมากที่สุด
30. ผู้สอนควรให้กำลังใจผู้เรียนหรือแสดงความชื่นชมเมื่อผู้เรียนมีความตั้งใจ	4.71	.65	เห็นด้วยมากที่สุด
31. ผู้สอนควรชี้แนะข้อผิดพลาดเพื่อไม่ให้ผู้เรียนทำผิดพลาดอีก	4.68	.57	เห็นด้วยมากที่สุด
32. ผู้สอนควรปลูกฝังคุณธรรมควบคู่กับการให้ความรู้	4.79	.53	เห็นด้วยมากที่สุด
บรรยากาศการถ่ายทอด			
33. ควรจัดสภาพและบรรยากาศของสถานที่ในโรงเรียนให้เข้ากับเรื่องที่จะสอน	4.47	.69	เห็นด้วยมากที่สุด
34. บรรยากาศการถ่ายทอดควรใช้สถานที่จริงในการทำกระเบื้องดินเผา	4.74	.45	เห็นด้วยมากที่สุด
สื่อการสอน			
35. ควรใช้สื่อการสอนที่เป็นวัสดุธรรมชาติและของจริงที่ใช้ในการทำกระเบื้องดินเผา	4.74	.50	เห็นด้วยมากที่สุด
36. ควรใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ น่าสนใจ ที่ส่งเสริมความรู้สึกชื่นชมและเห็นคุณค่าของงานกระเบื้องดินเผา	4.74	.50	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.62		เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 8 แสดงความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ด้านกระบวนการถ่ายทอด การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา เรื่อง ขั้นตอนการถ่ายทอด ด้านเทคนิคการถ่ายทอด ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ($\bar{X}=4.62$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้สอนควรใช้ภาษาและอธิบายให้ผู้เรียน เข้าใจง่ายและเกิดความ สนุกสนานกับสิ่งที่เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความพอใจ กระตือรือร้นและสนใจอยากศึกษาค้นคว้า ต่อไป ($\bar{X}=4.79$) โดยมีค่าในระดับเดียวกัน ผู้สอนควรปลูกฝังคุณธรรมควบคู่กับการให้ความรู้ ($\bar{X}=4.79$) บรรยากาศการถ่ายทอดควรใช้สถานที่จริงในการทำกระเบื้องดินเผา ($\bar{X}=4.74$) โดยมี ค่าในระดับเดียวกัน ควรใช้สื่อการสอนที่เป็นวัสดุธรรมชาติและของจริงที่ใช้ในการทำกระเบื้องดิน เผา ($\bar{X}=4.74$) และควรใช้สื่อการสอนที่มีคุณภาพ น่าสนใจ ที่ส่งเสริมความรู้สึกรื่นเริงและเห็นคุณค่าของงานกระเบื้องดินเผา ($\bar{X}=4.74$) รองลงมาคือ ผู้สอนควรให้กำลังใจผู้เรียนหรือแสดง ความชื่นชม และเมื่อผู้เรียนมีความตั้งใจ ($\bar{X}=4.71$)และผู้สอนควรชี้แนะข้อผิดพลาดเพื่อไม่ให้ ผู้เรียนทำผิดพลาดอีก ($\bar{X}=4.68$) ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากคือควรจัด สภาพและบรรยากาศของสถานที่ในโรงเรียน ให้เข้ากับเรื่องที่จะสอน ($\bar{X}=4.47$) และผู้สอนควรจัด พิธีไหว้ครูให้กับผู้เรียนก่อนลงมือทำกระเบื้องดินเผา ($\bar{X}=3.97$) ตามลำดับ

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาด้านกระบวนการถ่ายทอด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ขั้นตอนการถ่ายทอด			
4. การประเมินผล			
37. ควรมีการประเมินผลทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน	4.68	.62	เห็นด้วยมากที่สุด
38. ควรมีการประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้สอนและช่างพื้นบ้าน	4.76	.54	เห็นด้วยมากที่สุด
39. ควรมีการประเมินผลจากพฤติกรรม ความตั้งใจ และความสนใจต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.87	.41	เห็นด้วยมากที่สุด
40. ควรมีการประเมินผลจากผลงานที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง	4.82	.64	เห็นด้วยมากที่สุด
41. ควรให้ผู้เรียนได้ประเมินผลตนเอง	4.78	.64	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.78		เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 9 แสดงความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ด้านกระบวนการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา เรื่องกระบวนการถ่ายทอด ด้านการประเมินผลการถ่ายทอด ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ($\bar{X}=4.78$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ควรมีการประเมินผลจากพฤติกรรม ความตั้งใจ และความสนใจต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ($\bar{X}=4.87$) รองลงมาคือ ควรมีการประเมินผลจากผลงานที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ($\bar{X}=4.82$) รองลงมาคือ ควรให้ผู้เรียนได้ประเมินผลตนเอง($\bar{X}=4.78$) รองลงมาคือ ควรมีการประเมินผลร่วมกันระหว่างผู้สอนเห็นด้วยมากที่สุดและช่างพื้นบ้าน($\bar{X}=4.76$) และควรมีการประเมินผลทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน ($\bar{X}=4.68$) ตามลำดับ

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ด้านผลที่เกิดจากการถ่ายทอด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
3. ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด			
42. ผู้เรียนเกิดความหวงแหน เกิดจิตสำนึกและเห็นคุณค่าในมรดกของท้องถิ่นและเป็นแรงจูงใจในการอนุรักษ์ต่อไป	4.87	.41	เห็นด้วยมากที่สุด
43. ผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้จากการเรียนและประสบการณ์ตรงสู่วิถีชีวิตจริง	4.74	.55	เห็นด้วยมากที่สุด
44. ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรื่นเริง รู้คุณค่าจากการทำงานก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการทดลองปฏิบัติงาน	4.73	.56	เห็นด้วยมากที่สุด
45. ประสบการณ์ตรงจากการการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำและผลิตผลงานจากการชี้แนะ	4.66	.58	เห็นด้วยมากที่สุด
46. เกิดแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์และมีคุณค่าต่อการศึกษาในท้องถิ่น	4.82	.51	เห็นด้วยมากที่สุด
47. เกิดการเผยแพร่ผลงานและความรู้ของช่างพื้นบ้านทำให้เป็นที่รู้จักและยอมรับจากสังคม	4.66	.58	เห็นด้วยมากที่สุด
48. ผู้เรียนเกิดการซึมซับและเรียนรู้คุณธรรมในการทำงานจากครูช่างกระเบื้องดินเผา	4.66	.53	เห็นด้วยมากที่สุด
49. ผู้เรียนได้สำรวจความรู้ ความถนัดของตนเองและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพในท้องถิ่น	4.76	.43	เห็นด้วยมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.73		เห็นด้วยมากที่สุด

จากตารางที่ 10 แสดงความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ด้านผลที่เกิดจากการครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด คือ ($\bar{X}=4.73$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นมากที่สุดเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้เรียนเกิดความหวงแหน เกิดจิตสำนึกและเห็นคุณค่าในมรดกของท้องถิ่นและเป็นแรงจูงใจในการอนุรักษ์ต่อไป ($\bar{X}=4.87$) รองลงมาคือ เกิดแหล่งเรียนรู้ที่มีประโยชน์

และมีคุณค่าต่อการศึกษาในท้องถิ่น ($\bar{X}=4.82$) รองลงมาคือ ผู้เรียนได้สำรวจความรู้ ความถนัดของตนเองและเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพในท้องถิ่น($\bar{X}=4.76$)รองลงมาคือผู้เรียนเกิดการเชื่อมโยงความรู้จากการเรียนและประสบการณ์ตรงสู่วิถีชีวิตจริง($\bar{X}=4.74$) รองลงมาคือ ผู้เรียนเกิดความรู้สึกชื่นชม รู้คุณค่าจากการทำงาน ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการทดลองปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.73$) รองลงมาคือ ประสบการณ์ตรงจากการการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนกล้าคิดกล้าทำและเพิลิตเพิลินจากการชี้แนะ ($\bar{X}=4.66$) โดยมีค่าเฉลี่ยในระดับเดียวกันคือเกิดการเผยแพร่ผลงานและความรู้ของช่างพื้นบ้านทำให้เป็นที่รู้จักและยอมรับจากสังคม ($\bar{X}=4.66$) และผู้เรียนเกิดการซึมซับและเรียนรู้คุณธรรมใน การทำงานจากครูช่างกระเบื้องดินเผา ($\bar{X}=4.66$) ตามลำดับ

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาด้านผลที่เกิดจากการถ่ายทอด

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
4. ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด			
50. การสนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณจากโรงเรียนมีน้อย	4.18	.95	เห็นด้วยมาก
51. ผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา	4.03	1.05	เห็นด้วยมาก
52. ผู้เรียนไม่ให้ความสนใจและไม่เห็นคุณค่าของงานกระเบื้องดินเผาอันเป็นมรดกและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	3.84	1.08	เห็นด้วยมาก
53. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากเจ้าของภูมิปัญญา	3.30	1.13	เห็นด้วยปานกลาง
54. การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้มีกระบวนการที่ซับซ้อนและหลายขั้นตอนทำให้ไม่สะดวกในการจัดการเรียนการสอน	3.74	1.08	เห็นด้วยมาก
55. แหล่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ไกลจากสถานศึกษาไม่สะดวกต่อการเดินทาง	4.21	.99	เห็นด้วยมาก
56. ช่างพื้นบ้านไม่มีความรู้และทักษะในการถ่ายทอด	3.53	.92	เห็นด้วยมาก
รวมเฉลี่ย	3.83		เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 10 แสดงความคิดเห็นของครูศิลปศึกษา ด้านผลที่เกิดจากการครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับมาก คือ ($\bar{X}=3.83$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นมากเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ แหล่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นอยู่ไกลจากสถานศึกษาไม่สะดวกต่อการเดินทาง ($\bar{X}=4.21$) รองลงมาคือ การสนับสนุนด้านนโยบายและงบประมาณจากโรงเรียนมีน้อย ($\bar{X}=4.18$) รองลงมาคือผู้สอนไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ($\bar{X}=4.03$)รองลงมาคือผู้เรียนไม่ให้ความสนใจและไม่เห็นคุณค่าของงาน

กระเบื้องดินเผาอันเป็นมรดกและเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ($\bar{X}=3.84$) รองลงมาคือ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้มีกระบวนการ ที่ซับซ้อนและหลายขั้นตอนทำให้ไม่สะดวกในการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.74$) และช่างพื้นบ้านไม่มีความรู้และทักษะในการถ่ายทอด ($\bar{X}=3.53$) ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยปานกลาง คือ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากเจ้าของภูมิปัญญา ($\bar{X}=3.30$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำ
กระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ในด้านดังต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษา ด้านประวัติความเป็นมาของการ
ถ่ายทอด

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. ความเป็นมาของการถ่ายทอด		
1.1 ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความสำคัญและชื่นชมใน ศิลปะพื้นบ้านการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา	2	5.26
1.2 ควรศึกษาถึงภูมิหลัง ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวบ้าน	1	2.63
1.3 ควรปรับหรือเป็นแนวทางนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้	1	2.63

จากตารางที่ 12 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษา ด้านประวัติความเป็นมาของการถ่ายทอด ข้อที่ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ ควรให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความสำคัญและชื่นชมในศิลปะพื้นบ้านการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ร้อยละ 5.26 รองลงมาคือ ควรศึกษาถึงภูมิหลัง ขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวบ้านและควรปรับหรือเป็นแนวทางนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ ร้อยละ 2.63

ตารางที่ 13 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษา ด้านกระบวนการถ่ายทอด

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
2. กระบวนการถ่ายทอด		
2.1 วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอด		
2.1.1 ผู้เรียนควรมีความรู้ ความเข้าใจการเตรียม การผลิต และการตรวจสอบ	2	5.26
2.1.2 เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของ ภูมิปัญญาในท้องถิ่น	2	10.52
2.2 รูปแบบการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้		
2.2.1 โรงเรียนควรเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้	2	5.26
2.2.2 ควรเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและ การปฏิบัติจริง	6	15.78
2.3 ขั้นตอนการถ่ายทอด		
การเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอด		
2.3.1 ผู้สอนให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยไม่ปิดบัง	1	2.63
2.3.2 ผู้สอนควรเตรียมข้อมูล เอกสาร อุปกรณ์และสถานที่ให้พร้อม	5	13.15
2.3.3 ผู้เรียนควรมีความสนใจและตั้งใจเรียนอย่างจริงจัง	2	5.26
2.3.4 ควรใช้สถานที่จริงในการถ่ายทอด	5	13.15
2.3.5 เรียนรู้จากเอกสารควบคู่กับการปฏิบัติจริง	4	10.52
การดำเนินการถ่ายทอด		
2.3.6 ควรให้ผู้เรียนฝึกฝนเป็นประจำหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้	4	10.52
2.3.7 ระยะเวลาเรียนรู้อย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา	3	7.89
2.3.8 ระยะเวลาเรียนรู้อย่างน้อย 1 ปีการศึกษา	2	5.26
เทคนิคการถ่ายทอด		
2.3.9 ให้ความรู้ควบคู่กับความเพลิดเพลิน	1	2.63
2.3.10 สร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญ	3	7.89
2.3.11 สอนเป็นกันเองไม่ตึงเครียด	1	2.63
2.3.12 สื่อการสอนควรเป็นของจริงที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง	4	10.52
การประเมินผล		
2.3.13 ประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ	6	15.78

จากตารางที่ 13 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษา ด้านกระบวนการถ่ายทอด ข้อที่ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ รูปแบบการเรียนรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ ควรเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติจริง และการประเมินผล ควรประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนในภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ร้อยละ 15.78 รองลงมาคือ ขั้นตอนการถ่ายทอดผู้สอนควรเตรียมข้อมูล เอกสาร อุปกรณ์และสถานที่ให้พร้อม และควรใช้สถานที่จริงในการถ่ายทอด ร้อยละ 13.15 รองลงมาคือ ขั้นตอนการถ่ายทอดควรเรียนรู้จากเอกสารควบคู่กับการปฏิบัติจริง การดำเนินการถ่ายทอดควรให้ผู้เรียนฝึกฝนเป็นประจำหรือเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และเทคนิคการถ่ายทอดสื่อการสอนควรเป็นของจริงที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริง ร้อยละ 10.52 รองลงมาคือ การดำเนินการถ่ายทอดระยะเวลาเรียนรู้อย่างน้อย 1 ภาคการศึกษา และเทคนิคการถ่ายทอดสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญ ร้อยละ 7.89 รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดผู้เรียนควรมีความรู้ ความเข้าใจการเตรียม การผลิต และการตรวจสอบให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่น รูปแบบการเรียนรู้และการถ่ายทอดความรู้โรงเรียนควรเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้ การเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอดผู้เรียนควรมีความสนใจและตั้งใจเรียนอย่างจริงจัง และการดำเนินการถ่ายทอดระยะเวลาเรียนรู้อย่างน้อย 1 ปีการศึกษา ร้อยละ 5.26 รองลงมาคือ การเตรียมความพร้อมในการถ่ายทอดผู้สอนให้ความรู้แก่ผู้เรียนโดยไม่ปิดบัง และเทคนิคการถ่ายทอดให้ความรู้ควบคู่กับความเพลิดเพลินและสอนเป็นกันเองไม่ตึงเครียด ร้อยละ 2.63

ตารางที่ 14 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษา ด้านผลที่เกิดจากการถ่ายทอด

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
3. ผลที่เกิดจากการถ่ายทอด		
3.1 มีการจัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ และผลงานของผู้เรียน	2	5.26
3.2 นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นและเห็นคุณค่าของ ของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน	2	5.26
3.3 เกิดช่างกระเบื้องดินเผาในอนาคต	1	2.63

จากตารางที่ 14 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษา ด้านผลที่เกิดจากการถ่ายทอด ข้อที่ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ มีการจัดแสดงนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ และผลงานของผู้เรียน และนักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นและเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน ร้อยละ 5.26 รองลงมาคือ เกิดช่างกระเบื้องดินเผาในอนาคต ร้อยละ 2.63

ตารางที่ 15 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษา ด้านปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายถอด

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
4. ปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายถอด		
4.1 ระยะเวลาในการเรียนรู้และงบประมาณมีน้อย	3	7.89
4.2 ผู้เรียนให้ความสนใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อย	1	2.63
4.3 ผู้สอนมีความรู้แต่ถ่ายถอดความรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร	1	2.63

จากตารางที่ 15 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษา ด้านปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายถอด ข้อที่ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ ระยะเวลาในการเรียนรู้และงบประมาณมีน้อย ร้อยละ 7.89 รองลงมาคือ ผู้เรียนให้ความสนใจเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นน้อยและ ผู้สอนมีความรู้แต่ถ่ายถอดความรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควร ร้อยละ 2.63

ตารางที่ 16 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม	จำนวน	ร้อยละ
1. ควรบรรจุภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นของทุกโรงเรียนในจังหวัดสงขลา	3	7.89
2. นำนักเรียนไปศึกษาค้นคว้าโดยตรงที่แหล่งทำกระเบื้องดินเผา	1	2.63
3. โรงเรียนควรมีการจัด “วันแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น” โดยมีการร่วมมือกันทั้ง 8 กลุ่มสาระ	1	2.63
4. จัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เช่น เรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา” ในรายวิชาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ศิลปศึกษา สังคมศึกษา เป็นต้น	1	2.63

จากตารางที่ 16 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของครูศิลปศึกษา ข้อที่ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นสอดคล้องกันมากที่สุด คือ ควรบรรจุภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำกระเบื้องดินเผา ในจังหวัดสงขลาให้เป็นหลักสูตรท้องถิ่นของทุกโรงเรียนในจังหวัดสงขลา ร้อยละ 7.89 รองลงมาคือ นำนักเรียนไปศึกษาค้นคว้าโดยตรงที่แหล่งทำกระเบื้องดินเผา โรงเรียนควรมีการจัด “วันแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น” โดยมีการร่วมมือกันทั้ง 8 กลุ่มสาระ และจัดทำหนังสืออ่านเพิ่มเติม เช่น เรื่อง “ภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา” ในรายวิชาที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ศิลปศึกษา สังคมศึกษา เป็นต้น

ตารางที่ 17 ผลการสังเกตการณ์ถ่ายถอดการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา

ที่	รายการที่สังเกต	ผลการสังเกต
1	สถานที่ในการถ่ายถอดการทำกระเบื้องดินเผา	ใช้พื้นที่บริเวณโรงเรียน
2	การเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือในการถ่ายถอด	อุปกรณ์มีอยู่แล้วในโรงเรียนและผู้สอนเตรียมอุปกรณ์ให้
3	รูปแบบการเรียนรู้และวิธีการถ่ายถอดความรู้	ช่างทำให้ดูเป็นตัวอย่างแล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตาม และช่างคอยชี้แนะและให้ผู้เรียนฝึกฝนด้วยตนเอง
4	พฤติกรรมและคุณลักษณะของช่าง	มีความสนใจผู้เรียนอย่างใกล้ชิด วางตัวน่าเคารพและเป็นกันเองกับศิษย์ สุภาพอ่อนโยน ร่าเริงและแจ่มใส
5	พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียน	มีความตั้งใจและสนใจ มีสัมมาคารวะ ซักถามเมื่อไม่เข้าใจ เอาใจใส่ฝึกฝน และไม่ค่อยสนใจ
6	บรรยากาศในการถ่ายถอดการทำกระเบื้องดินเผา	ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีความกลมกลืนอยู่ในวิถีชีวิตและการทำงาน
7	การประเมินผลการรับการทำถอดดูจาก	คุณภาพผลงาน ความชำนาญในการใช้เครื่องมือ พฤติกรรมที่แสดงออกระหว่างปฏิบัติงาน
8	แหล่งดินที่ใช้ทำกระเบื้องดินเผา	อยู่บริเวณใกล้โรงเรียน
9	ลักษณะดิน	เป็นดินเหนียวนำเค็มมีทั้งสีดำและสีขาว
10	วิธีการขุดดิน	ใช้แรงงานคน
11	การขนย้าย	ใช้แรงงานคน และยานพาหนะ
12	สถานที่ในการเก็บดิน	ในโรงเรียน
13	การนวดดิน	ช่างนวดเอง โดยใช้เท้านวด
14	ลักษณะและวัสดุที่ใช้ทำเตาเผา	เตาเผามีลักษณะคล้ายกระโจมและใช้อิฐเป็นวัสดุในการทำ

ตารางที่ 17 (ต่อ) ผลการสังเกตการณ์ถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา

ที่	รายการที่สังเกต	ผลการสังเกต
15	ขนาดของเตาเผา	เตาเผามีขนาดใหญ่
16	วัสดุที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง	ไม้ฟืน
17	กระบวนการทำกระเบื้องดินเผาส่งผลกระทบต่อสภาวะแวดล้อม	การเผาไหม้ทำให้เกิดกลิ่น คว้น และซี้เถ้า รบกวนและมีผลต่อต่อระบบทางเดินหายใจ
18	ในการทำกระเบื้องดินเผาได้มีการแก้ปัญหา ด้านสิ่งแวดล้อม	การกำจัดขากวัตถุและซี้เถ้าจากการเผา โดยนำซี้เถ้าไปใส่ได้โคนต้นไม้ การกำจัดกับกระเบื้องที่เสียหาย คือ การจำหน่ายในราคาที่ถูกลง
19	ข้อสังเกตอื่นๆ	ในช่วงฤดูฝนไม่มีการทำกระเบื้องดินเผา

จากตารางที่ 17 การสังเกตการณ์ถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลา ผลการสังเกตมีดังนี้ สถานที่ในการถ่ายทอดความรู้การทำกระเบื้องดินเผาของช่างพื้นบ้านเป็นพื้นที่บริเวณโรงเรียนที่ช่างยังคงใช้ในการทำกระเบื้องดินเผา การเตรียมอุปกรณ์เครื่องมือในการถ่ายทอดการทำกระเบื้องดินเผาเป็นอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วในโรงเรียนและผู้สอนได้เตรียมอุปกรณ์ให้กับผู้เรียนและผู้ที่สนใจมาศึกษาค้นคว้า และเป็นอุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วในโรงเรียน รูปแบบการเรียนรู้และวิธีการถ่ายทอดความรู้ ช่างพื้นบ้านได้ทำให้ผู้เรียน และผู้ที่สนใจดูเป็นตัวอย่างแล้วให้ปฏิบัติตาม และคอยชี้แนะอีกทั้งผู้เรียนได้มีการฝึกฝนด้วยตนเอง พฤติกรรมและคุณลักษณะของช่าง มีความสนใจผู้เรียนอย่างใกล้ชิด วางตัวน่าเคารพ และเป็นกันเอง มีความสภาพอ่อนโยน ร่าเริงแจ่มใส และมีอารมณ์ขันในบางครั้ง พฤติกรรมและคุณลักษณะของผู้เรียน ส่วนใหญ่มีความตั้งใจและสนใจ เขาใจใส่ฝึกฝน มีการซักถามเมื่อไม่เข้าใจและมีสัมมาคารวะกับผู้สอน และมีบางส่วนที่ไม่ให้ความสนใจ บรรยากาศในการถ่ายทอด ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงๆ จากความใกล้ชิดกับสภาพแวดล้อมทางสังคมและมีความกลมกลืนอยู่ในวิถีชีวิตประจำวันและผ่านการทำงาน การประเมินการรับการถ่ายทอดดูจาก คุณภาพของกระเบื้องที่ทำและผ่านการเผาแล้ว มีความชำนาญในการใช้เครื่องมือ และมีความสนใจจดจ่อกับการทำงาน แหล่งดินที่ใช้ทำกระเบื้องดินเผา อยู่ใกล้บริเวณโรงเรียนเพื่อสะดวกต่อการขนย้ายดิน ลักษณะดิน ที่นำมาทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาเป็นดินเหนียวน้ำเค็มที่มีเนื้อเนียนละเอียด เหนียว แน่น การขุดดิน ที่นำมาใช้ทำกระเบื้องปัจจุบันยังคงใช้แรงงานคนเป็นสำคัญ การขนย้าย ใช้แรงงานคนและ

มียานพาหนะช่วยในการขนย้าย คือ รถเข็น สถานที่ในการเก็บดิน โรงเรือนที่ใช้ทำกระเบื้องดินเผาโดยมีการเก็บดินไว้อย่างมิดชิดและคลุมผ้าขาวเพื่อป้องกันไม่ให้ดินแข็งตัว การนวดดิน ปัจจุบันช่างยังทำการนวดดินด้วยตนเองและใช้เท้านวด ลักษณะและวัสดุที่ใช้ทำเตาเผา มีลักษณะคล้ายกระโถมโดยรวมเป็นรูปทรงกลม และใช้อิฐที่ช่างทำขึ้นมาเองเป็นวัสดุหลักในการทำ ขนาดของเตาเผา มีขนาดใหญ่โดยสามารถเผาได้ครั้งละประมาณ 70,000-80,000 แผ่น วัสดุที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง ในการเผากระเบื้องใช้ไม้ยางเป็นไม้พื้นในการเผา กระบวนการทำกระเบื้องดินเผา ส่งผลต่อสภาวะแวดล้อม ไม่มากนักเนื่องจากมีปัจจุบันมีโรงกระเบื้องดินเผา จำนวน 2 โรงและมีการเผาในแต่ละปีประมาณ 2-3 ครั้ง เท่านั้น แต่การเผาใหม่ทำให้เกิดกลิ่น คิว้น และซี้้ฝ้ารบกวน และมีผลต่อระบบทางเดินหายใจ ในการทำกระเบื้องดินเผาได้มีการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การกำจัดซากวัตถุและซี้้ฝ้าจากการเผา โดยนำซี้้ฝ้าไปใส่ได้โคนต้นไม้เพื่อเป็นปุ๋ย การกำจัดกับกระเบื้องที่เสียหาย คือ การจำหน่ายในราคาที่ถูกลง ซ้อสังเกตุอื่นๆ การทำกระเบื้องดินเผาในจังหวัดสงขลาไม่ได้มีการทำตลอดทั้งปี โดยในช่วงฤดูฝนตั้งแต่กลางเดือนตุลาคม จนถึงต้นเดือนกุมภาพันธ์ ช่างจะหยุดการทำกระเบื้องและจะทำการเปิดโรงกระเบื้องอีกครั้งประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ เป็นต้นไป